

ความเข้าใจเรื่อง
กรรม

อ.สุภัทร ทุมทอง

ความเข้าใจเรื่องกรรม

อ.สุภีร์ ทুমทอง

ชมรมกัลยาณธรรม

หนังสือตีลำดับที่ ๑๒๙

ตุลาคม ๒๕๕๓ จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม

๑๐๐ ถนนประโคนชัย ตำบลปากน้ำ

อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๗๐

โทรศัพท์ ๐๒-๗๐๒-๗๓๕๓

รูปเล่ม : บริษัท วิธิต่า จำกัด โทรศัพท์ ๐๘๖ ๗๘๗ ๘๘๐๐

ภาพปก : คุณศุภวัตร รัตนอนันต์

แยกสี : Canna Graphic โทร ๐๘๖ ๓๑๔ ๓๖๕๑

พิมพ์ที่ : บริษัท ชูมทองอุตสาหกรรมและการพิมพ์ จำกัด
โทรศัพท์ ๐๒-๘๘๕-๗๘๗๐ - ๓

ลัทธิพทานัง ธัมมทานัง ชินาติ
การให้ธรรมะเป็นทาน ย่อมชนะการให้ทั้งปวง

www.kanlayanatam.com

www.ajsupee.com

คำนำ

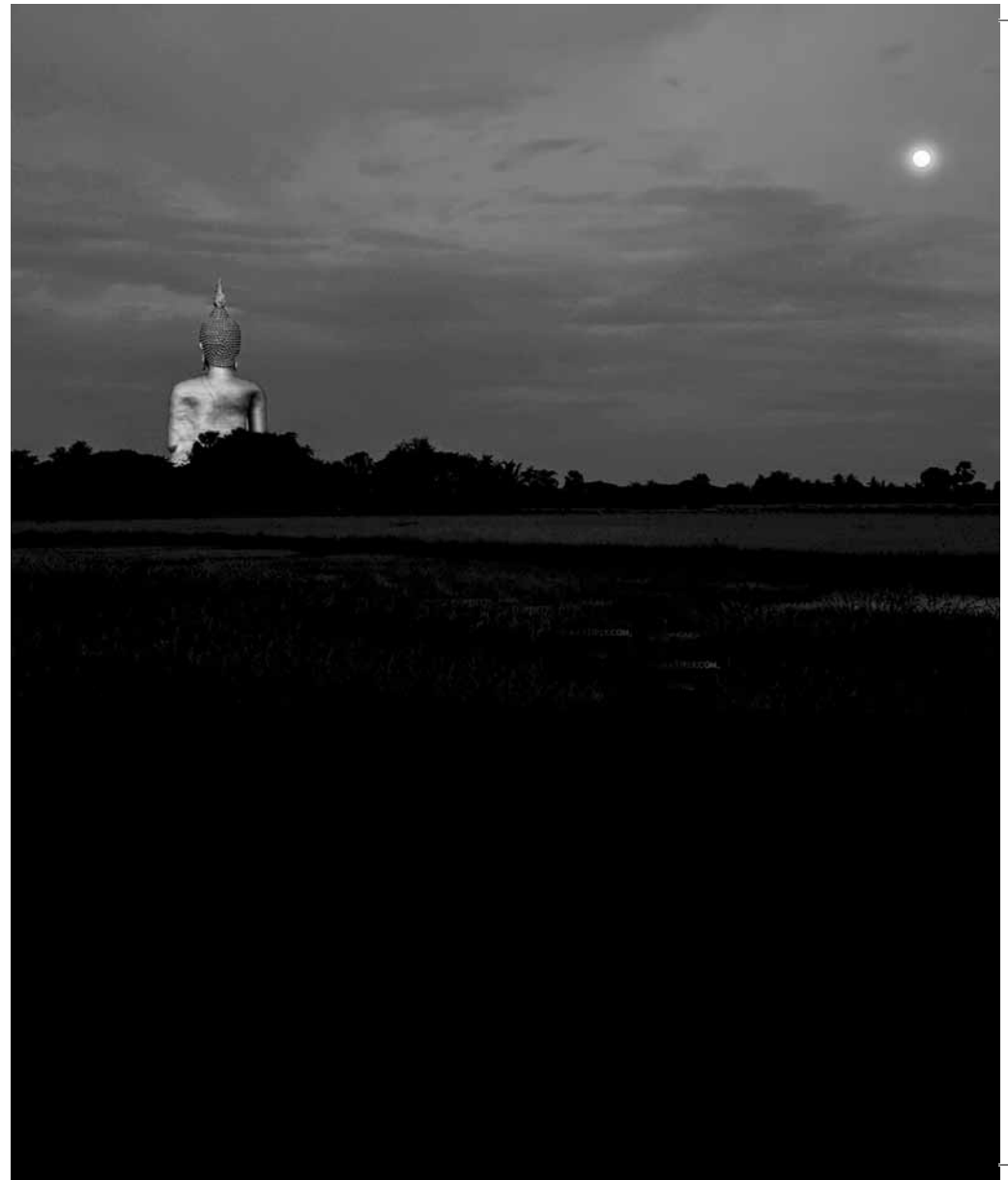
หนังสือ “ความเข้าใจเรื่องกรรม” นี้ เรียบเรียงจากคำบรรยายบรรยายในหัวข้อ “สาระธรรมจากพระสุตตันตปิฎก” ที่ชมรมคนรู้ใจ ณ ห้องพุทธคยา ชั้น ๒๒ อาคารอัมรินทร์พลาซ่า ถนนเพลินจิต กรุงเทพฯ เวลา ๑๘.๓๐ - ๒๐.๓๐ น. โดยได้นำมาจากการบรรยายครั้งที่ ๓๕ เมื่อวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๓ คุณชัชฎาภักดิ์ พงศ์ชยกร และ คุณธนภร ต้อศรี เป็นผู้ถอดเทป ผู้บรรยายได้นำมาปรับปรุงเพิ่มเติมตามสมควร

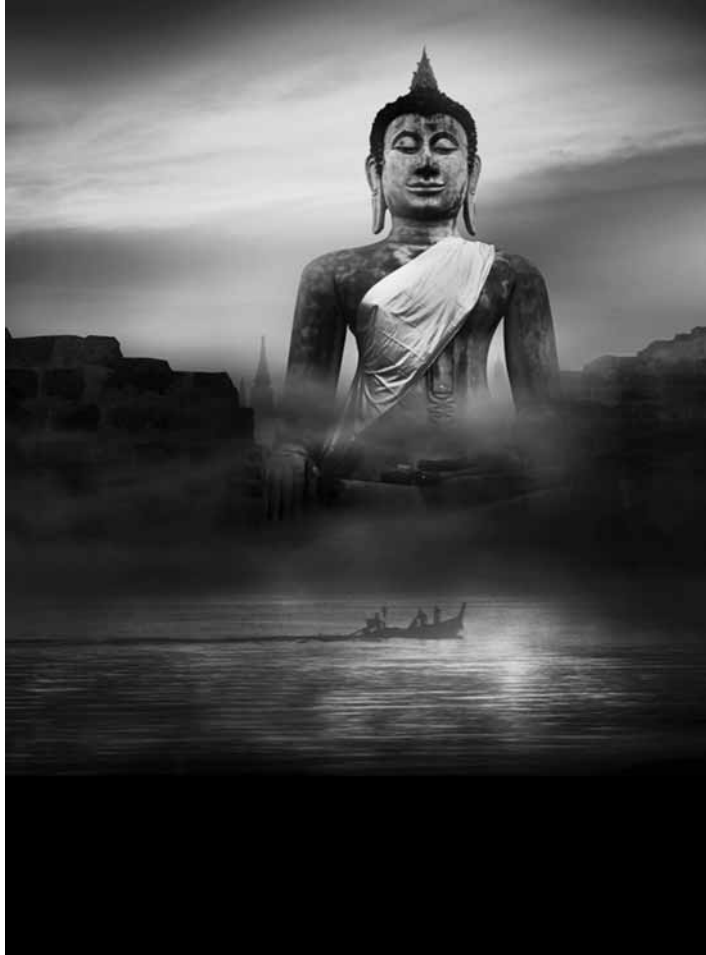
เนื้อหาที่บรรยายนั้น ประกอบไปด้วย สรุปความรู้ เรื่องกรรมโดยย่อๆ และความเข้าใจเกี่ยวกับกรรม ๕ เรื่อง คือ (๑) สุขทุกข์ใครทำให้ (๒) ไม่มีวิญญูณไปเสวยวิบาก (๓) การแก้กรรม (๔) การชำระล้างกรรม (๕) ความสิ้นกรรม

ขออนุโมทนาผู้ที่เกี่ยวข้องในการทำหนังสือเล่มนี้ และขอขอบคุณญาติธรรมทั้งหลายที่มีเมตตาต่อผู้บรรยายเสมอมา หากมีความผิดพลาดประการใด อันเกิดจากความด้อยสติปัญญาของผู้บรรยาย ก็ขอขมาต่อพระรัตนตรัย และครูบาอาจารย์ทั้งหลาย และขอโหสิกรรมจากท่านผู้อ่านไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สุภีร์ ทุมทอง

๑๐ กรกฎาคม ๒๕๕๓

สารบัญ

(๑) สุขทุกข์ใครทำให้	๓๕
(๒) ไม่มีวิญญูณไปเสวยวิบาก	๕๓
(๓) การแก้กรรม	๖๙
(๔) การชำระล้างกรรม	๘๑
(๕) ความสิ้นกรรม	๑๐๕
(๖) รายนามผู้ร่วมศรัทธาพิมพ์หนังสือ	๑๑๕

ความเข้าใจเรื่องกรรม

บรรยายวันที่ ๘ มิถุนายน ๒๕๕๓

ขอนอบน้อมต่อพระรัตนตรัย
สวัสดีครับท่านผู้สนใจในธรรมะทุกท่าน

วันนี้บรรยายสาระธรรมจากพระสุตตันตปิฎก ตอน
ที่ ๓๕ ชื่อหัวข้อว่า ความเข้าใจเรื่องกรรม ตอนที่ ๔ สำหรับ
การบรรยายชุดสาระธรรมจากพระสุตตันตปิฎก ผมก็ได้
รวบรวมสาระของธรรมะ หมวดนั้นบ้าง หมวดนี้บ้าง จาก
พระสูตรต่างๆ ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงเอาไว้ ยาวบ้าง
สั้นบ้าง มาให้ท่านทั้งหลายได้ฟัง และได้พิจารณากัน

ในการบรรยายวันนี้ เป็นตอนที่ ๓๕ ว่าด้วยเรื่อง
ความเข้าใจเรื่องกรรม ตอนที่ ๔ ความเข้าใจเรื่องกรรม
ก็พูดมาแล้ว ๓ ครั้ง พูดจนลืมนไปแล้ว เพราะว่าหยุดไป
นานมาก คนพูดก็ลืมน คนฟังก็คงลืมน แต่ไม่เป็นไรนะครับ

ในเรื่องของกรรมที่ได้พูดไปแล้ว ๓ ครั้งนั้น ก็เป็นความเข้าใจเรื่องของกรรมตั้งแต่ต้น คือกรรมนั้นมันก็เหมือนธรรมชาติที่เป็นของไม่มีตัวไม่มีตน เป็นอนัตตา ไม่ใช่ตัวไม่ใช่ตน อิงอาศัยเหตุปัจจัยเกิดขึ้น เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้จึงมี เพราะความเกิดขึ้นของสิ่งนี้ สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น เมื่อสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้ก็ไม่มี เพราะการดับไปของสิ่งนี้ สิ่งนี้จึงดับไป

ขนาดตัวเราผู้ทำกรรมนี้ยังไม่มีตัวตนเลย ตัวกรรมซึ่งเป็นตัวเจตนา ก็ย่อมไม่มีตัวไม่มีตนเช่นเดียวกัน ขนาดตัวเรานี้ยังเป็นของไม่แน่ไม่นอน เกิดเพราะเหตุเพราะปัจจัย กรรมที่มันเกิดขึ้นเป็นครั้งๆ ก็เป็นของไม่แน่ไม่นอน อิงอาศัยเหตุปัจจัยเกิดขึ้นเช่นเดียวกัน กรรมนั้นเป็นธรรมชาติฝ่ายสังขาร เวลาพูดถึงเรื่องของกรรม ก็ได้ขยายความให้เห็นว่า ตัวกรรมแท้ๆ นั้นคืออะไร **ตัวกรรมแท้ๆ คือเจตนาที่มันเกิดขึ้นเป็นครั้งๆ เป็นความจงใจที่พิเศษ ที่ต้องการจะทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ทางกาย ทางวาจา หรือ**

ทางใจ นี้เรียกว่าตัวกรรม

เหตุเกิดของกรรมคือผัสสะ เพื่อแสดงให้เห็นว่ากรรมนั้นมันไม่ได้มีตัวตนอะไร อิงอาศัยผัสสะจึงเกิดเจตนาขึ้น เราทั้งหลายได้กรรมเก่า อันได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ ได้คุณภาพกายและคุณภาพใจมาอย่างนี้ ด้วยผลของกรรมเก่าที่เคยทำมา เคยสะสมมาตั้งแต่อดีต จนกระทั่งถึงที่สะสมมาในชาตินี้ ที่เราเรียนหนังสือมาก็ดี ที่พ่อแม่สอนให้ก็ดี ลังคมใส่ข้อมูลให้ก็ดี ทัศนคติ อุดมคติ ที่นับถือกันก็ดี มันเป็นพื้นฐานเดิม จนกระทั่งประมวลเป็นสิ่งที่สมมติเรียกว่าตัวเราในขณะนี้ อันนี้เป็นส่วนของกรรมเก่า เมื่อเรากระทบอารมณ์แล้วก็เกิดความรู้สึกกับสิ่งนั้นๆ ขึ้น

ดังนั้น **ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ อันเป็นที่ตั้งของความรู้สึกนี้เท่านั้น จึงเรียกว่า กรรมเก่า** เมื่อกรรมเก่าทำงานเรียบร้อยแล้ว เกิดความรู้สึกขึ้น ในบางผัสสะ

เราก็มีเจตนาจะทำบางอย่างกับมัน **เจตนาที่จะทำบางอย่าง อันนี้แหละเรียกว่า “กรรม” เป็นกรรมใหม่ เจตนาอันนั้นแหละ เป็นกรรม**

เราทั้งหลายนี้ไม่ได้ทำกรรมอยู่ตลอดเวลาหรอก เป็นแค่บริหารกรรมเก่าให้พอเป็นไปได้ เรียกว่าบริหารทุกข์ได้ตัวทุกข์มาแล้วก็ต้องบริหารไป ตัวกรรมจะเกิดขึ้นเมื่อมีการกระทบอารมณ์แล้วเกิดความรู้สึก และต่อจากความรู้สึกแล้ว ยังมีเจตนาที่จะทำที่พิเศษอย่างใดอย่างหนึ่งด้วย จะทำทางกายก็ดี ทางวาจาก็ดี ทางใจก็ดี อันนี้เป็นกรรม

เจตนาที่เราทำกันนั้นก็มีความแตกต่างกัน บางเจตนาที่รุนแรงเราร้อนเหมือนนรก คือจะเอาให้ตายกันไปข้างหนึ่ง ถ้าเราอยู่ เขาก็ต้องไม่อยู่ ถ้าเราชนะ เขาก็ต้องแพ้ อะไรวุ่นๆ นี่ เป็นเจตนาที่จะทำแบบเราร้อนรุนแรง มีการเบียดเบียนกัน แย่งชิงกัน ทำลายประโยชน์ของ

ฝ่ายอื่น จนกระทั่งถึงมีการทำลายชีวิตกัน อันนี้เป็น **กรรมแบบนรก**

บางเจตนาที่ทำด้วยความรู้สึกอยากได้ อยากไม่รู้จักพอสักที รักษาผลประโยชน์ฝ่ายตนเองเป็นหลัก ส่วนคนอื่นๆ หรือฝ่ายอื่นจะเป็นอย่างไรก็ช่างเขา ใจนั้นมีความหิว อยากได้นั้นได้นี้ ไม่รู้จักอิ่มจักเต็ม อันนี้เป็น **กรรมแบบเปรต**

บางเจตนาที่ทำตามความหลงเชื่อคนอื่นเขา ทำแบบหลงๆ ไป เขาว่าดีก็ว่าดีตามเขา เขาว่าไม่ดีก็ว่าไม่ดีตามเขา เขาบอกว่าถูกก็ถูกตามเขา ถ้าไม่ทำก็กลัวว่าจะผิด หรือกลัวผีจะหักคอบ้าง ก็ต้องทำตามๆ เขาไป อันนี้เป็น **กรรมแบบสัตว์เดรัจฉาน**

บางเจตนาทำแบบมนุษย์ ใจมีหิริ มีโอตตปปะ ละเว้นกรรมชั่วได้ ละทุกข์ิต ทำแต่สุจริต อันนี้เรียกว่า

เป็นกรรมแบบมนุษย์

ถ้าสูงขึ้นไปกว่านั้น ก็เป็น**กรรมแบบเทวดา** คือ นอกจากมีศีลแล้ว ยังไม่ห่วงใยกังวลในสมบัติแบบมนุษย์ ไม่ติดข้องสมบัติมนุษย์ เสียสละได้ มีจิตใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อคนอื่น มีความเมตตากรุณาต่อคนอื่น ไม่ชอบความสุขแบบมนุษย์ทั่วไป ชอบความสุขที่เกิดขึ้นทางด้านจิตใจมากกว่า มีความสุขที่เกิดจากการเสียสละ ความสุขจากการออกจากกามคุณ มาทำสมาธิ เข้าฌาน อันนี้เป็น**เจตนาที่จะทำแบบเทวดาบ้าง แบบพรหมบ้าง**

กรรมมีลักษณะแตกต่างกันไป แล้วแต่ว่าเราจะมีเจตนาลักษณะเช่นใดในเวลาใด เพราะมันเกิดขึ้นเป็นครั้งๆ กรรมนั้นเมื่อได้ทำไปแล้ว หากมีเหตุปัจจัยพร้อม ผลของกรรมก็เกิดขึ้น เรียกว่า**“วิบาก”** บางกรรมก็ให้ผลทันที ในขณะที่ทำนั้นแหละ ให้ทันตาเห็นก็มี บางกรรมก็ให้ผลในลำดับถัดจากนั้นไป หลายชั่วโม่งบ้าง หลายวันบ้าง

หลายเดือนบ้าง บางกรรมก็ให้ผลในลำดับถัดๆ จากนั้นไปอีก หลายๆ เดือน หลายๆ ปี บางกรรมก็ให้ผลในชาตินี้ บางกรรมก็ให้ผลในชาติหน้า บางกรรมก็ให้ผลในชาติถัดๆ จากนั้นไปอีก

การให้ผลของกรรมจึงมีความสลับซับซ้อนมาก ไม่สามารถจะไปจำกัดได้ว่า จะให้ผลเมื่อไหร่ ตอนไหน คอยดูอยู่ว่าเมื่อไหร่กรรมจะให้ผล บางที่กรรมก็ให้ผลไม่ทันใจพวกที่คอยตั้งตาดูอยู่ พวกไปคิดเรื่องกรรมและวิบาก จึงมีโอกาสเป็นบ้าและเตื่อตร้อนใจ

เราทั้งหลายเรียนเรื่องกรรมไปแล้ว ก็อย่าไปคิดมาก ผมผู้สอนยังไม่คิดมากเลยนะ ท่านที่เรียนก็อย่าไปคิดมากก็แล้วกัน เดี่ยวจะเป็นบ้าเอา เอาพอสมควร บางคนถึงวัน หมกมุ่น ครุ่นคิดอยู่แต่เรื่องกรรมและผลของกรรมนี้แหละ ทั้งๆ ที่พระพุทธเจ้าเตือนเอาไว้แล้วว่า มันเป็นเรื่อง**อจินไตย** คือเรื่องที่ไม่ควรคิด เรื่องที่คิดแล้วก็

รู้ความจริงไม่ได้ อย่าไปคิดมาก คิดแล้วจะทำให้เป็นบ้า
เดี๋ยวตรอนใจ

นี่ก็เป็นเรื่องของกรรมวนเวียนไปตามกรรม ซึ่งไม่มีตัว
ไม่มีตน ไม่มีสัตว์ ไม่มีบุคคลอะไร เกิดและเป็นไปตาม
เหตุตามปัจจัย ที่นี้พระพุทธเจ้าทรงรู้อย่างครบถ้วน
สมบูรณ์แล้ว ทรงสอนเหนือขึ้นไปกว่านั้นด้วย คือสอน
กรรมนิโรธ ความสิ้นกรรม ความไม่มีกรรม อิสระจาก
วงจรของกรรม อยู่เหนือกรรมไป แล้วก็บอกข้อปฏิบัติที่
จะทำให้ถึงความสิ้นกรรมด้วย คืออริยมรรคมีองค์ ๘
ประการ เริ่มตั้งแต่การฝึกฝนให้มีสติสัมปชัญญะ ตาม
หลักสติปัฏฐานทั้ง ๔ จนกระทั่งเกิด คีล สมาธิ ปัญญา
เมื่อสมบูรณ์ ก็เกิดอริยมรรคมีองค์ ๘ ขึ้น นี่เป็น**กรรม
นิโรธคามินีปฏิปทา**

ที่พระพุทธเจ้าสอนเรื่องกรรมและผลของกรรม ก็
เพื่อให้เราทั้งหลายนั้นเมื่อหน่าย คลายกำหนดจากโลกนี้

พระองค์สอนเรื่องสัตว์ทั้งหลายนั้น วนเวียนไปตามกรรม
ของตน สัตว์ทั้งหลายถูกกรรมนั้น จำแนกให้เลวและ
ประณีตต่างกัน บางคนอายุยาว บางคนอายุสั้น บางคน
โรครุนแรง บางคนโรคน้อย บางคนผิวพรรณดี บางคน
ผิวพรรณไม่ดี บางคนเกิดในตระกูลดี บางคนเกิดใน
ตระกูลต่ำ บางคนร่ำรวย บางคนยากจน บางคนมีอำนาจ
บางคนไร้อำนาจ บางคนมีปัญญามาก บางคนก็มีปัญญา
น้อย บางคนเป็นคนดี บางคนเป็นคนเลว

พระองค์สอนเรื่องนี้ ก็เพื่อให้เราเลิกคาดหวังอะไร
จากคนอื่น ให้เห็นว่าสัตว์ทั้งหลายนั้น ล้วนแต่เป็นไป
อย่างนั้นของเขา เป็นไปตามกรรมของเขานั่นเอง ไม่ใช่
เฉพาะเราคนเดียวที่เป็นไปตามกรรม คนอื่นก็เป็นไป
ตามกรรมเหมือนกัน มันมีแต่วนเวียนไปอย่างนี้ เมื่อ
ยอมรับความจริงได้ เลิกอยากเปลี่ยนแปลงคนอื่น เมื่อ
หน่ายต่อการเป็นสัตว์โลกที่วนเวียนไปตามกรรม เมื่อหน่าย
การเกิด แก่ เจ็บ ตาย ซ้ำๆ ซากๆ พิจารณาเห็นอย่างนี้

มรรคหรือหนทางที่จะปฏิบัติตามหลักของพรหมจรรย์ คือ อริยมรรคมีองค์ ๘ ก็จะเกิดขึ้น

ถ้าเรียนเรื่องกรรมไม่เข้าใจ เราจะหลงไปตามกรรมวนเวียน หัวหมุน เป็นทุกข์ เร้าร้อนกับโลกไป สิ่งที่ดีเราก็รัก สิ่งที่ไม่ดีเราก็ชัง บุญก็อยากได้ บาปก็ไม่อยากได้ คนดีก็ชอบเขา คนไม่ดีก็เกลียดเขา มันก็เป็นทุกข์เหมือนเดิม แต่ถ้าเรียนเข้าใจแล้ว ก็เป็นไปเพื่อจะอยู่เหนือสิ่งทั้งหลายทั้งปวง **เพราะสังขารทั้งหลายทั้งปวงนั้น มันเป็นที่พึ่งไม่ได้จริง มันเป็นของเกิดดับ เป็นของเปลี่ยนแปลง ที่พึ่งมีอย่างเดียวเท่านั้น ก็คือพระนิพพาน**

เรื่องกรรมที่ได้บรรยายไปแล้ว ก็แสดงให้เห็นมุมมองเกี่ยวกับกรรม ตั้งแต่เรื่องทีกว้างที่สุด คือ **มันเป็นกฎธรรมดา ธรรมชาติ เป็นอย่างนั้นของมัน ไม่มีตัวไม่มีตน เป็นสิ่งที่ต้องอาศัยเหตุปัจจัยเกิดขึ้น เกิดขึ้นเป็นครั้งๆ เกิดเมื่อมีเหตุ และดับไปเมื่อหมดเหตุ เกิดมาแล้วก็**

เป็นของไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เหมือนธรรมชาติที่เป็นสังขารอื่นๆ

เราทั้งหลายเรียนเรื่องกรรมแล้วก็อย่าไปหลง หรือไปหมกมุ่นมากจนเกินไป **พระพุทธเจ้าสอนเรื่องกรรม ก็เพื่อให้เราทั้งหลายนั้นขยัน พากเพียร ประพฤติพรหมจรรย์ เพื่อที่จะอยู่เหนือวงจรของกรรมนั้น** เพราะวงจรของกรรมนั้นเป็นวงจรของทุกข์ คือเกิดกิเลส มีวิชชา ไม่รู้อรยัสัจ ไม่รู้ความจริง ก็เกิดความอยาก มีเจตนาที่จะทำเพื่อตนเองให้ตนเองดี ให้ตนเองเป็นสุข ก็ทำกรรม เมื่อทำกรรมแล้ว ก็เกิดวิบาก ได้รับผลเป็นสุขบ้างทุกข์บ้าง ดีบ้างไม่ดีบ้าง แล้วก็หยุดอยากไม่ได้ เพราะความไม่รู้นั้นยังอยู่เหมือนเดิม

เมื่อหยุดอยากไม่ได้ ก็ทำใหม่ ทำใหม่ก็ได้รับผลมาใหม่ เป็นสุขบ้างทุกข์บ้างอันใหม่ ก็หยุดอยากไม่ได้เหมือนเดิมอีก หยุดอยากไม่ได้ก็ทำใหม่อีก ก็เลยวนเวียนเป็นวงกลมไปอย่างนี้ เพราะว่ายังไม่รู้อรยัสัจ

พระพุทธเจ้าตรัสรู้ความจริง รู้ข้อเท็จจริงอันนี้แล้ว จึงบอกให้เราทั้งหลายนั้นฝึกฝนตนเอง เพื่อให้เกิดวิชา เกิดปัญญาเพื่อรู้แจ้งอริยสัจ จะได้เลิกวนเวียนตามวงจรมันไป ถ้ายังไม่รู้อริยสัจ ไม่เข้าใจความจริง เราก็จะตกอยู่ภายใต้วงจรมันนั้น วนเวียนไปเรื่อยๆ หากยังมีความเข้าใจผิด มีความยึดมั่นถือมั่นว่า ภายนี้ใจนี้ มันเป็นตัวเรา เป็นของเรา ก็ต้องทำเพื่อมันไปเรื่อยๆ

แต่ความจริงนั้น อตตัตตัตตน หรือตัวเรานั้นมันไม่มีหรอก มีแต่นามกับรูปที่เกิด เพราะเหตุเพราะปัจจัย มีนามกับรูป แต่ไม่มีเรา เรานั้นเป็นเพียงสิ่งที่เกิดขึ้นในความคิดและความรู้สึก เกิดมาจากความยึดถือเป็นครั้งๆ เท่านั้นเอง ไม่ได้มีจริงอะไร **ขั้นที่ ๔ ที่เกิดขึ้นและเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยนั้นมี แต่ตัวเรานั้นไม่มี**

นี่ก็สรุปความเข้าใจเรื่องของกรรม ที่พูดไปแล้วในตอนที่ ๑ และตอนที่ ๒ ส่วนตอนที่ ๓ ก็ได้บรรยาย

มุมมองปลีกย่อยลงไปอีกพอสมควร คือในหลักของพระพุทธศาสนานั้น เมื่อเรียนอะไรแล้ว ถ้าเรียนโดยถูกต้อง จะเป็นไปเพื่อความเพียร ขยันขันแข็ง ก้าวไปข้างหน้าเรื่อยๆ ไม่ประมาท เหมือนที่เราสวดกันเมื่อกี้ พระองค์สอนให้รู้ความจริงว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวงนั้น มีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา มีความไม่แน่นอนอนันต์ ต้องไม่ประมาท

ไม่ใช่ว่า สอนให้ไปยึดถือเอาอันใดอันหนึ่ง พอได้แล้วก็ประมาทอยู่ อย่างนี้ยังใช้ไม่ได้ ต้องเห็นว่า สิ่งทั้งหลายทั้งปวงนั้น มันไม่แน่นอนอนันต์ จึงจะไม่ประมาท เป็นหลักคำสอนที่พระพุทธเจ้าทรงสั่งสอน

บางที่เราไม่เข้าใจ มาปฏิบัติธรรมหาสุข พอได้สุขแล้วก็ประมาท บางทีก็เรื่องภายนอก โอ้... ประเทศมันรุ่งร้อน ไม่สงบ ก็ตื่นตูมขึ้นมาทีหนึ่ง พอสงบแล้วก็ประมาท อันนี้ก็ไม่ได้อะไร เพราะไม่เข้าใจหลักคำสอนของ

พระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าท่านให้เห็นความไม่แน่นอนของความไม่เที่ยง ความเสื่อมไปเป็นธรรมดา ตอนนี้อยู่ร่างกายเรายังดีอยู่ หายใจเข้าหายใจออกได้อยู่ แต่มันแน่นมึน ไม่แน่นะ หมุนคอได้อยู่ดีๆ แต่ไม่แน่น เบ็บเดียวหมุนไม่ได้แล้ว ลืมหายใจไปแล้ว ฉะนั้น ต้องไม่ประมาท

ตอนนี้ร่างกายเราดีอยู่ ขาเดินไปเดินมาได้อยู่ ต่อไปไม่แน่น อาจจะเดินไม่ได้ก็ได้ เราจึงต้องไม่ประมาท เพื่อนเราตอนนี้ยังเป็นฝ่ายเราอยู่ เวลาพูดอะไรก็อย่าไปเปิดเผยมากเกินไป เพราะมันแน่นมึน ไม่แน่น เดี่ยวชักหน่อย เขาอาจจะแฉเราก็ได้

แต่เราทั้งหลายนี้โดยส่วนใหญ่ เวลาเข้าไปเกี่ยวข้องกับอะไรแล้ว มีอะไรแล้ว ใต้นั้นใต้นี้แล้ว พวกกันประมาท ตอนนี้อยู่ร่างกายดีอยู่ก็ประมาท ประมาทในร่างกาย ประมาทในความไม่ป่วยไข้ บางคนแก่จะตายอยู่แล้วก็ยังประมาทอยู่ ที่เป็นเช่นนั้น ก็เพราะว่าไม่เห็นความไม่แน่นอน

เรียนธรรมะแล้วก็จะเอานั่นจะเอานี้ จะเอาบุญบ้าง จะเอาความสงบบ้าง จะเอาความสุขบ้าง

แต่พระพุทธเจ้านั้นไม่ได้สอนให้เอาสิ่งเหล่านั้น **สอนให้เข้าใจว่า สังขารทุกสิ่งทุกอย่างนั้น มันเป็นของไม่เที่ยง เป็นของเสื่อมไปเป็นธรรมดา แล้วก็ให้ไม่ประมาท คือ มีสติอยู่เสมอ อย่าไปหลงลืม อย่าไปมัวเมา**

เรื่องของกรรมก็ทำนองเดียวกัน ถ้าเราเรียนโดยถูกต้อง ก็จะเป็นไปเพื่อความไม่ประมาท ถ้าเรียนเรื่องกรรมไปแล้ว ประมาทอยู่เหมือนเดิม ยังขาดสติอยู่เหมือนเดิม โยนเรื่องต่างๆ ที่เกิดขึ้น ให้เป็นความผิดของคนอื่นบ้าง เป็นของกรรมเก่าบ้าง เป็นของเจ้ากรรมนายเวรบ้าง ตัวเองยังขาดสติสัมปชัญญะเหมือนเดิม ขาดความสำรวมทางทวารทั้ง ๖ ไม่สำรวมทางตา หู จมูก ลิ้น กาย ใจ ไม่ได้ฝึกฝนตนเองอะไรเลย อย่างนี้ก็ชื่อว่า เราเรียนเรื่องกรรมแล้วก็ผิดพลาด

เราทั้งหลายเรียนรู้เรื่องกรรมมานานแล้ว ในเมืองไทยเราเนี่ย เน้นเรื่องนี้กันมาตั้งแต่ไหนแต่ไรแล้ว ก็ยังประมาทเหมือนเดิม ขาดสติเหมือนเดิม อย่างนี้ก็แสดงให้เห็นว่า การเรียนนั้นมันไม่ถูกต้อง เรียนจะเอาแต่ดีไม่ดีก็ไม่เอา ไม่เรียนให้เข้าใจธรรมะ เข้าใจความไม่มีตัวตน ให้เห็นความไม่แน่ไม่นอน ความไม่เที่ยง ความไม่สามารถบังคับบัญชาสิ่งใดๆ ได้ จึงประมาทอยู่เหมือนเดิม พวกนั้นจะเอานั่นจะเอานี้ มีความทุกข์หรือเหตุการณ์เกิดขึ้น ก็โยนไปที่คนอื่นนอกตัว ไม่ปรับปรุงแก้ไข ไม่ฝึกให้มีสติสัมปชัญญะ ไม่ฝึกฝนให้พึ่งตนเองได้ มีแต่การปล่อยใจตนเองเป็นครวๆ ไป

บางคนเขามีแฟนไม่ดี แฟนเตะเอาหรือทุบตีเอา โอ๊ย... หมอนี่สงสัยจะเป็นเจ้ากรรมนายเวรกันมา ฉะนั้นก็ทนๆ อยู่ต่อไป ใช้เวรใช้กรรมกันไป โดนมันต่ออยู่ทุกวัน ก็ทนไป ทุกข์ทรมานไปกับ**มิจจาทิฏฐิ**ของตนเองนั่นแหละ

แท้ที่จริงแล้ว พระพุทธเจ้าแสดงธรรมะ ก็เพื่อให้เห็นความไม่แน่ไม่นอนของโลกนี้ เพื่อให้เราทั้งหลายนั้นไม่ประมาท เลิกเห็นผิด เลิกยึดมั่นเสีย เพราะอะไรที่เราไปยึดเข้าแล้ว จะไม่มีโทษนั้นไม่มีเลย เลิกหาจุดปลอดภัยในโลก จุดปลอดภัยมีที่เดียวเท่านั้น คือ พระนิพพาน

การทำกรรมก็ทำนองเดียวกัน ถึงเราจะทำดีมาเยอะ แน่นนอนไหม ไม่แน่หรอก แต่เรานั้นชอบประมาท พอทำดีเยอะ เหม.. แน่นนอนแล้ว ฉะนั้นจะไปสวรรค์แล้วนั้นประมาทมากทีเดียวแหละ ยิ่งขาดสติสัมปชัญญะเหมือนเดิม ใครจะไปรู้ว่าอะไรจะเกิดขึ้นในอนาคต ถึงตอนนี้จะทำบุญเยอะ กลับไปบ้านมีเรื่องอะไรเกิดขึ้นบ้าง เดียวมีเรื่องขึ้นมาก็เป็นทุกข์ บุญที่ไปทำมาก็ช่วยไม่ได้

โดยส่วนใหญ่เราจะเป็นอย่างนั้น ไปทำบุญ ได้บุญแล้วก็ประมาท กิเลสก็มากเหมือนเดิม ภรรยาไปทำบุญ

เข้าวัดแล้ววัดเล่า ๑๐ วัด ๒๐ วัด กลับไปถึงบ้าน ก็ปั่นสามี่เหมือนเดิม สามี่ก็เลยแข็ง โอ้ย.. มันเข้าวัดอีท่าไหนเนี่ย เลยไม่อยากเข้าวัด เพราะไม่เห็นเปลี่ยนนิสัยอะไรได้ ๒ ได้บุญแล้วประมาท มันก็เป็นอย่างนี้

แท้ที่จริงแล้ว เราศึกษาให้เข้าใจว่า สิ่งทั้งหลายมันไม่แน่ไม่นอน ถึงตอนนี้ใจจะสบายอยู่ มีความสงบอยู่ ไปไหว้พระสวดมนต์แล้วมีความสุข แต่มันแน่ไหม ไม่แน่ ฉะนั้น จึงต้องไม่ประมาท ให้มีสติอยู่เสมอ รู้ลมหายใจ เข้าลมหายใจออก เดินไป เดินมา เหยียด คู้ ให้มีสติ ให้มีความรู้ตัวไว้

เรื่องผลของกรรมก็เช่นเดียวกัน ถ้าเราไปโยนความรับผิดชอบให้กรรมเก่า หรือโยนให้เทวดา มันทำให้เราเป็นสุขเป็นทุกข์ อย่างนี้ก็ได้ฝึกตนเอง ฉะนั้น เรื่องของกรรม ถ้าเข้าใจโดยถูกต้องก็จะเป็นไปเพื่อความเพียร

พระพุทธเจ้าจึงเป็นศาสดาที่สอนเรื่องของกรรม เรื่องกระทำ มีผล เรียกว่า **กรรมวาตะ** บอกให้กระทำสิ่งที่ควรทำ ให้ละเว้นสิ่งที่ควรเว้น ให้มาทำการฝึกฝนตนเอง เรียกว่า **กิริยวาตะ** อันไหนควรทำก็รีบทำ อันไหนไม่ควรทำก็งดเว้นไป ไม่ใช่ฟังไปแล้วก็อยู่นิ่ง ไม่มีการกระทำเกิดขึ้น ต้องมีการกระทำเกิดขึ้น จึงจะได้ผล ถ้าไม่มีการกระทำเกิดขึ้น ไม่มีกรรมฐานเกิดขึ้น ก็ไม่ได้ผลอะไร ผมพูดให้ท่านฟัง การมีสติเป็นอย่างนี้ ดูลมหายใจเข้าหายใจออก เดินไปเดินมาอย่างมีสติ ให้มีความรู้ตัวนะ พูดให้ท่านฟังท่านก็เข้าใจ แต่ทำได้ไหม ทำไม่ได้ เพราะไม่มีที่ตั้งของการกระทำ

ฉะนั้น **จึงต้องไปฝึกทำกรรมฐาน ดูลมหายใจเข้าหายใจออกบ้าง เดินไปเดินมาบ้าง ทำกรรมฐานต่างๆ เพื่อให้กรรมฐานนั้นสอนเรา** จะได้เป็นผู้ที่ทำการต่างๆ ด้วยความรู้ตัว เหมือนกับการขับรถ เวลาเราดูเขาสอนขับรถ

เวลาขับรถนะ นั่งอย่างนี้นะ นั่งแล้วก็เหยียบเบรค เหยียบคันเร่งอย่างนี้นะ หมุนพวงมาลัยอย่างนี้นะ ง่ายไหม โอ้ย..ง่ายเหมือนจะขับเป็นเลย แต่พอจะขับจริงเป็นยังไงบ้าง โครมอยู่เรื่อย ดูเหมือนมันง่าย แต่ทำไมไม่เป็นหรือก จนกว่าการทำงานหรือว่าการกระทำนั้นมันจะสอนเรา

คำสอนที่พระพุทธเจ้าสอนก็เหมือนกัน พระองค์สอนว่าไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา เราฟังดูแล้วก็เข้าใจอยู่ เข้าใจแล้วทำได้ไหม ทำไม่ได้ เพราะว่ามันไม่เกิดการกระทำ พอไม่เกิดการกระทำ ไม่มีตัวกรรมฐาน เป็นเครื่องสอน มันก็ทำไม่ได้ ยอมรับความจริงไม่ได้ เหมือนกับการงานอื่นๆ เราเรียนมาจากครูเยอะเยอะ เหมือนจะทำเป็นเลย แต่ทำเป็นไหม ทำไม่เป็น ดูคนอื่นทำนี้มันง่ายนิดเดียว แต่เวลาเราทำจริง มันทำไม่ได้ ฉะนั้นต้องให้การทำงานนั้นเป็นเครื่องสอน

เราทั้งหลายนี่โดนสอนมา ให้ปล่อยวางนะ ฟังดูเข้าใจดีเหมือนกันนะ ปล่อยแล้ววาง ดูง่ายดี แต่เป็นยังไงบ้าง พอไปถึงบ้าน สามีจะไปมีเมียบ่อย ปล่อยไหวไหม มันปล่อยไม่ได้ วางไม่ลงแล้ว อย่างนี้ก็เพราะว่ากรรมฐานหรือการกระทำยังไม่มี

การกระทำทางด้านจิตใจ เรียกว่า กรรมฐาน ที่ตั้งของการกระทำ ให้การกระทำนั้นเป็นครูสอน ก็จะเกิดความรู้ขึ้น **ให้ขยันหมั่นเพียรทำกรรมฐาน** ฝึกฝนตนเอง ก้าวไปข้างหน้า ไม่ย่อท้อ ไม่หยุดอยู่กับที่ จนกระทั่งสามารถรู้เห็นด้วยตนเอง ได้ผลที่ตนเห็นเอง ฟังตนเองได้ คำสอนเช่นนี้เรียกว่า **วิริยวาตะ**

นี่ก็เป็นความเข้าใจเรื่องกรรม ที่ได้พูดไปแล้วในคราวก่อนๆ ทั้งเรื่องความเข้าใจในแง่มุมที่กว้างที่สุด และในมุมที่แคบลงมา ก็เพื่อให้เข้าใจความไม่มีตัวไม่มีตน

กรรมะทั้งหลายทั้งปวงนั้นเป็นอนัตตา ถ้าเป็นฝ่ายสังขาร ก็เป็นสิ่งที่เกิดเพราะเหตุเพราะปัจจัย อิงอาศัยกันและกัน เกิดขึ้น เมื่อพังแล้ว จะได้เห็นความไม่แน่ไม่นอนของสิ่งทั้งหลาย มันเกิดขึ้นตามเหตุปัจจัย มันไม่ได้เกิดตามใจปรารถนาของเรา บางเรื่องมันยังสมปรารถนาอยู่ แต่มันก็ไม่แน่ เพราะมันไม่ได้เกิดตามใจปรารถนา มันเกิดตามเหตุ บางอย่างมันสมปรารถนา บางอย่างมันไม่สมปรารถนา ฉะนั้น ในตอนที่เรายังสมปรารถนาอยู่ ถ้าเรามัวประมาทไป ลักหน้อยมันแปรปรวนเป็นอย่างอื่น เราก็จะเป็นทุกข์

พระพุทธเจ้าจึงรวบรวมคำสอนลงมาให้เห็นว่า **สังขารสิ่งปรุงแต่งทั้งหลายทั้งปวงนั้น มันมีความเสื่อมไปเป็นธรรมดา ไม่แน่ไม่นอน ให้เราไม่ประมาท เร่งฝึกฝนตนเอง ทำประโยชน์ที่ควรจะทำให้สำเร็จด้วยความประมาท** ก็มีอยู่เท่านี้แหละคำสอน เรียบเรื่องอะไรแล้ว ก็ให้ได้รับความเข้าใจแบบนี้ไป

วันนี้ บรรยายตอนที่ ๓๕ ก็จะบรรยายความเข้าใจเรื่องกรรม ตอนที่ ๔ คงจะเป็นตอนสุดท้ายแล้ว จะรวบรวมสาระมาจากพระสูตรตันตปิฎก แล้วก็แยกเป็นข้อๆ เป็นเรื่องปลีกย่อยเกี่ยวกับกรรม เพราะเรื่องใหญ่ๆ นั้น ได้พูดไปหมดแล้ว จะพูดแยกเป็นข้อๆ มี ๕ ข้อด้วยกัน

ข้อที่ ๑ สุขทุกข์ใครทำให้

ความสุขความทุกข์ที่เกิดขึ้น ใครเป็นคนทำให้เรา
ที่เราสุขเราทุกข์นี้ใครทำให้ เราโยนไปที่คนอื่นบ้าง โยนไป
ที่เหตุการณ์ภายนอกบ้าง บางทีหาคนโยนไม่ได้ ก็โยน
ให้กรรมเก่าเป็นคนทำให้บ้าง เจ้ากรรมนายเวรเป็นคน
ทำให้บ้าง บางทีก็เทวดาฟ้าดินเป็นคนทำให้บ้าง ถ้าเห็น
ตัวคนอยู่ สามีเป็นคนทำบ้าง คนที่ดำเราเป็นคนทำบ้าง
บางคนก็ดีขึ้นมาน้อย มองมาที่ตัวเอง โอ..เราทำเอง
อย่างนี้ก็มีเหมือนกัน

ถ้าเห็นว่าคนอื่นทำให้ เกิดจากคนอื่น ก็พยายามจะ
แก้คนอื่น เห็นว่าเกิดจากเหตุการณ์ก็พยายามแก้เหตุการณ์
เห็นว่าตัวเองทำ ก็พยายามจะแก้ตนเอง ความจริงมัน
ไม่มีทั้งตนเอง ไม่มีทั้งคนอื่น เพราะทุกสิ่งเกิดจากเหตุปัจจัย

สุขทุกข์ที่เกิดขึ้นนี้มาจากใคร ใครเป็นคนทำให้ เรา
ทั้งหลายอาจจะมีคำถามอย่างนี้ เรื่องนี้ก็มีผู้มาถาม
พระพุทธเจ้าเหมือนกัน มาจากพระสูตรชื่อว่า *ติมพุกขสูตร*
ในคัมภีร์สังยุตตนิกาย นิทานวรรค พระไตรปิฎกเล่มที่
๑๖ ข้อ ๑๘

ปริพาชกคนหนึ่งชื่อ *ติมพุกขะ* เป็นนักบวชนอก
ศาสนา เขามีความเห็นเกี่ยวกับสุขกับทุกข์ที่ผิดๆ พลาดๆ
อยู่ เลยมาถามพระพุทธเจ้า เขาตั้งคำถามขึ้นมาว่า

ก็ นุ โข โภ โคตม สยักตัม สุขทุกข์

*ข้าแต่ท่านพระโคตมผู้เจริญ สุขและทุกข์ตัวเองกระทำ
ใช่หรือไม่*

สยักตัม แปลว่า *ตัวเองกระทำ ทำด้วยตนเอง* สุข
กับทุกข์นี้เราทำเองใช่ไหม คำถามนี้ดูเข้าท่าเหมือนกัน ถ้า
ตอบว่าใช่หรือไม่ใช่ ก็เข้าไปส่วนสุดข้างใดข้างหนึ่ง เพราะ
แท้ที่จริงแล้ว มันไม่มีตัวเอง ไม่มีตัวตนอะไร ไม่เกี่ยว
กับมีหรือไม่มี มีก็ได้ เมื่อมันเกิด เมื่อสิ่งนี้มี สิ่งนี้มัน
จึงมีขึ้น มีเมื่อมันเกิด และก็ไม่ได้เกิดมาลอยๆ เพราะ
การเกิดขึ้นของสิ่งนี้ สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น มันเกิดมาเพราะ
เหตุเพราะปัจจัย จะบอกว่าไม่มีก็ได้ ไม่มีเมื่อมันหมด
เหตุ มันจึงดับไป เพราะสิ่งนี้ไม่มี สิ่งนี้จึงไม่มี เพราะ
การดับไปของสิ่งนี้ สิ่งนี้จึงดับไป ฉะนั้น จึงไม่ได้เข้าไป
ข้างมีและข้างไม่มี ข้างเที่ยงแท้หรือข้างขาดสูญ ข้างตนเอง
และข้างคนอื่น ไม่มีการเข้าไปสองข้างอย่างนั้น มีแต่เห็น
ว่า สิ่งทั้งหลายเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย **เมื่อเห็นความ
จริงว่า ทุกสิ่งเกิดขึ้นเมื่อมีเหตุ ความเห็นข้างขาดสูญ**

ก็หมดไป เมื่อเห็นความจริงว่า ทุกสิ่งล้วนดับไปเมื่อหมดเหตุ ความเห็นข้างเคียงก็หมดไป

ปริพาชกท่านนี้ไม่รู้ธรรมะตามความจริง ก็เลยถามอย่างนั้น พระพุทธเจ้าตรัสว่า

มา เหว่ ติมฺพฺรูกฺข

ดูก่อนติมฺพฺรูกฺขะ อย่าได้กล่าวอย่างนั้น

คำถามที่ ๒ เขาถามต่อไปว่า

ก็ ปน โภ โคตม ปฺรกตํ สุขทุกฺขํ

ข้าแต่ท่านโคตมผู้เจริญ สุขและทุกข์คนอื่นกระทำใช้หรือไม่

มา เหว่ ติมฺพฺรูกฺข

ดูก่อนติมฺพฺรูกฺขะ อย่าได้กล่าวอย่างนั้น พระพุทธเจ้า

ตอบ

ปรกต์ แปลว่า **คนอื่นกระทำ** สุขและทุกข์นั้นคนอื่นกระทำทำให้ใช้ใหม่ ที่เราโกรธเขา ไม่พอใจเขา เป็นทุกข์ใจอยู่ที่นี่ เกรียดยู่ที่นี่ คนอื่นกระทำใช้หรือไม่ น่าจะใช้เหมือนกันนะ บางเหตุการณ์ก็ดูเหมือนคนอื่นทำจริงๆ ซะด้วย ถ้าเป็นคนที่ยังมีความผิดว่ามีตัวมีตนอยู่ มีตัวเรามีคนอื่น มองอะไรก็มีผิดและติดตันอยู่ในเรื่องตัวตน หลงไปตามสมมติบัญญัติ ติดอยู่แค่ความจำหมายของทางโลกๆ มองไม่ทะลุ

ถ้าเป็นคนที่รู้และเข้าใจความจริงตามคำสอนของพระพุทธเจ้า คำถามเหล่านี้ก็จะหมดไปโดยสิ้นเชิง **ขนาดตัวเรายังไม่มีเลย คนอื่นจะมีไหม ตัวเราผู้ทำกรรมยังไม่มีตัวไม่มีตนเลย กรรมที่กระทำย่อมไม่มีตัวตนเหมือนกัน** เรายังไม่เที่ยง ไม่เนิ่นไม่อนเลย กรรมที่ทำก็ไม่เที่ยง ไม่เนิ่นไม่อนเหมือนกัน สุขทุกข์ที่เกิดก็ล้วนไม่มีตัวตน ไม่เนิ่นไม่อนเหมือนกันนั่นแหละ

บางคนเขาทำดีแล้วก็แหงนคอ คอยมองอยู่ว่า เมื่อไหร่ความดีจะให้ผล อย่างนี้มันเป็นความหวังลมๆ แล้งๆ เท่านั้นเอง ขนาดตัวเองยังไม่แน่มันนอนเลย กรรมดีที่ทำมันจะแน่นอนไหม แล้วเมื่อไหร่มันจะให้ผล มองไปสิ เราทำดีแล้วก็แล้วกันไป ส่วนผลก็ปล่อยมันไปตามเหตุ คนไม่เข้าใจธรรมะ ไม่เชื่อมั่นในสังขารกรรม ก็ไม่ปล่อยให้เป็นเรื่องของธรรมะ เขาก็หวังผลลมๆ แล้งๆ ไปอย่างนั้นนั่นเอง

คำถามที่ ๓

ก็ นุ โข โภ โคตม สยักตมฺจ ปรักตมฺจ สุขทุกฺขํ
 ข้าแต่ท่านพระโคตมผู้เจริญ สุขและทุกข์ ตัวเอง
 กระทำก็มี คนอื่นกระทำก็มี ใช่หรือไม่

มา เหว่ ติมฺพรุทฺท

ดูก่อนติมพรุกษะ อย่าได้กล่าวอย่างนั้น พระพุทธเจ้า
 ตอบ

เขาถามว่า สุขและทุกข์ ตัวเองกระทำก็มี คนอื่น
 กระทำก็มี ใช่หรือไม่ พระพุทธเจ้าตอบว่า อย่าได้กล่าว
 อย่างนั้น คืออย่าถามแบบนี้ เพราะตั้งคำถามไม่ถูก ถาม
 เกี่ยวกับเรื่องบุคคล ตัวตนแล้ว ไม่ถูกทั้งนั้น เพราะมัน
 ไม่มีจริง เมื่อตั้งคำถามผิด คำตอบก็ย่อมผิดทั้งนั้น ตอบ
 ไปก็ยังมีแต่ทำให้เข้าใจผิด ยึดถือว่ามีตัวมีตนหนักขึ้นไป
 กว่าเดิม

เราทั้งหลายชอบถามกันนะ ผมทำกรรมดีแล้ว ผม
 จะเป็นอย่างไร ต่อไปจะได้รับความสุขใช่ไหม จะได้ไป
 สวรรค์หรือเปล่า ทำชั่วแล้วจะไปอบายใช่ไหม สุขทุกข์นี้
 มาจากไหน กรรมเก่าทำให้ เจ้ากรรมนายเวรทำให้ ตัว
 เองทำ คนอื่นทำ ตัวเองทำก็มี คนอื่นทำก็มี ทำแล้วจะ
 ได้โน่นได้นี่ เป็นเรา เป็นตัวเป็นตนมาตั้งแต่ต้น มันก็ผิด
 ไปตั้งแต่ต้นทีเดียว พระพุทธเจ้าบอกว่า อย่าได้กล่าว
 อย่างนั้น เพราะตั้งคำถามผิด เมื่อตั้งคำถามผิด คำตอบ
 ก็ไม่มีทางถูกต้องไปได้

ปริพพาชกถามต่อไปเป็นคำถามที่ ๔
 ก็ ปน โภ โคตม อสยการํ อปรการํ อธิจฺจสมฺบุปฺพนํ
 สุขทุกขํ
 ข้าแต่ท่านพระโคตมผู้เจริญ สุขและทุกข์ ตัวเองก็
 ไม่ได้กระทำ คนอื่นก็ไม่ได้กระทำ เกิดขึ้นมาลอยๆ ใช้
 หรือไม่

มา เหวํ ทิมฺพฺรูกฺข
 ดูก่อนติมพรุกษะ อย่าได้กล่าวอย่างนั้น พระพุทธเจ้า
 ตอบ

ในพระสูตรนี้ เขาก็ถามไว้ครบทีเดียว สุขและทุกข์
 นั้น ตัวเองกระทำใช่ไหม หรือว่าคนอื่นกระทำ หรือว่า
 ตัวเองกระทำก็มี คนอื่นกระทำก็มี หรือว่าไม่ใช่ตัวเอง
 กระทำ ไม่ใช่คนอื่นกระทำ เกิดขึ้นมาลอยๆ พระพุทธเจ้า
 ก็บอกว่า อย่างกล่าวอย่างนั้นทั้งหมด

พระพุทธเจ้าไม่ได้ตรัสอย่างนั้น ทรงแสดงธรรมะ
 ที่เป็นกลางๆ เท่านั้น พระองค์ตรัสว่า

เอเต เต ทิมฺพฺรูกฺข อุโม อนฺเต อนฺุคฺมม มชฺเฌน
 ตถาคโต ฐมฺมํ เทเสติ

ดูก่อนติมพรุกษะ ตถาคตไม่เข้าไปในส่วนสุดทั้ง
 สองอย่างเหล่านี้ แสดงธรรมะในท่ามกลางเท่านั้น

พระองค์นี้ไม่เข้าไปข้างใดข้างหนึ่ง ไม่เข้าไปข้างมี
 หรือข้างไม่มี ไม่เข้าไปข้างตัวเองมีหรือตัวเองไม่มี ไม่
 เข้าไปข้างคนอื่นมี หรือคนอื่นไม่มี แต่แสดงธรรมะใน
 ท่ามกลาง แสดงธรรมะที่เป็นสายกลางเท่านั้น จึงไม่มีสิ่ง
 ที่ให้ไปหลงยึดถือได้ แล้วได้แจ่มแจ้งว่า

อวิชฺชาปจฺจยา สงฺขารา เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย
 สังขารทั้งหลายจึงมี เป็นต้นไป ถ้าเป็นเรื่องสุขทุกข์ ส่วน
 ที่เป็นเวทนา ก็ทรงแสดงว่า ผลสฺปจฺจยา เวทนา เพราะ
 ผลสะเป็นปัจจัย เวทนาจึงมี

เพราะกระทบผัสสะชนิดที่จะทำให้เกิดสุข สุขจึงเกิดขึ้น เพราะกระทบผัสสะชนิดที่จะทำให้เกิดทุกข์ ทุกข์จึงเกิดขึ้น เมื่อผัสสะหายไป สุขก็ดับไป ทุกข์ก็ดับไป สุขทุกข์ก็ไม่ได้มีตัวตน เกิดเพราะเหตุ และเหตุที่ทำให้มันเกิด ก็ไม่ได้มีตัวมีตนอีกเหมือนกัน จะไปหาตัวตนว่าตัวเองทำ คนอื่นทำ หรือตัวเองทำก็มี คนอื่นทำก็มี ก็ย่อมเป็นไปได้ไม่ได้ มันเกิดมาเพราะมีเหตุ และก็หมดไปเพราะหมดเหตุ จะบอกว่ามันมาลอยๆ ก็ไม่ได้

ฉะนั้น ถ้ากล่าวถึงเรื่องใครเป็นคนทำให้ ย่อมผิดพลาดมาตั้งแต่คำถามเลยที่เดียว ทุกข์อันนี้ใครทำให้ นี่ผิดพลาดตั้งแต่เริ่มต้นเลยที่เดียว มีตัวเรามาตั้งแต่ต้น **แท้ที่จริงแล้ว เรานั้นมันไม่มี ในอดีตก็ไม่มี ในอดีตก็เป็นเพียงขั้นทั้ง ๕ ที่เกิดขึ้นเพราะมีเหตุและดับไปแล้ว** เราในอนาคตมันก็ไม่มีอีกเหมือนกัน เป็นขั้นทั้ง ๕ ที่จะเกิดขึ้นเมื่อมีเหตุ เกิดแล้วก็ดับไปเมื่อหมดเหตุ ในปัจจุบัน

มีเราใหม่ ไม่มี มีแต่ขั้นทั้ง ๕ ที่ปรุงแต่งกันขึ้นเป็นครั้งๆ เกิดแล้วก็ดับไปเหมือนกัน ขั้นที่เกิดขึ้นเป็นไปตามเหตุ ปัจจุบันมี แต่ตัวเราไม่มี ตัวเรานั้นเป็นเพียงสมมติบัญญัติใช้ในการสื่อสารกันเท่านั้นเอง

เมื่อเข้าใจอย่างนี้แล้ว การที่จะสงสัยว่า โอ..เราทำกรรมอะไรมาหนอ จึงมานั่งอยู่ตรงนี้ โอ..เราทำกรรมนี้แล้วจะไปเกิดที่ไหนหนอ จะมีไหม ก็ย่อมไม่มีโดยเด็ดขาดทีเดียว แต่เราทั้งหลายพากันวนเวียนอยู่แต่เรื่องเหล่านี้แหละ ทำกรรมอะไรมาหนอ จึงได้มาเจอคนนี้ สงสัยว่า ได้ทำบุญร่วมชาติตักบาตรร่วมขันกับคนนี้ๆ ทำยังไงจะเจอคู่แท้ อะไรของเขาก็ไม่รู้ ขนาดตัวเองยังไม่แท้เลย คู่เรา มันจะแท้ได้ยังไงก็ไม่มี มันก็วนเวียนๆ กันไปอยู่เท่านี้แหละ

บางคนเขาสนใจเรื่องกรรมวนเวียน ทำกรรมนั้นแล้ว ได้อย่างนี้ ทำกรรมนี้แล้วได้อย่างนั้น ทำอย่างนี้แล้วจะ

ไปเกิดอย่างนั้น ดูเหมือนหน้าอัศจรรย์เหลือเกิน แต่การสนใจกรรมลักษณะเช่นนั้นไม่ได้พิเศษอะไรเลย เป็นความเข้าใจของพวกเห็นผิดและมีความยึดถือตัวตนเท่านั้นเอง เขาไม่กล้าที่จะไม่มีตัวตน พอทำดีก็ต้องมีเครื่องหลอกล่อตนเองหน่อย กรรมที่เราทำไว้ดีแล้วนี้จะให้ผลในอนาคต มีตัวเขาเป็นคนรับผล ถ้าไม่คิดถึงผลจะกล้าทำดีไหม ไม่ค่อยกล้าทำ จะทำดีแต่ละทีก็เพื่อตัวตน ให้ตัวเองดูดี ได้ดี มีตัวตนไปคอยรับผล แล้วก็บ่นโน่นบ่นนี่ไปเรื่อย

เขาทำดีก็อยากได้รับผลของกรรมดี ก็บ่นว่า โอ้.. เราทำดีนี้ไม่มีใครเห็นเลยนะ เขาก็บ่นไป แต่ตอนทำชั่วเขาไม่ว่านะ ตอนทำชั่วไม่มีใครเห็นนะดีแล้ว ตอนทำดีนะ บ่นทีเดียวหละ แหม..ทำดีไม่มีใครเห็นเลย เขาว่าอย่างนี้แต่ความจริง มันไม่แน่ ทำชั่วอาจจะมีคนเห็น หรือไม่มีคนเห็นก็ได้ ทำดีอาจจะมีคนเห็นหรือไม่มีคนเห็นก็ได้ เหมือนกัน

ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย การทำกรรม ก็เกิดจากกิเลสตัณหาอุปาทาน เมื่อไม่รู้ก็เกิดตัณหา คือ ความอยากได้ผลอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อตัวเอง เกิดความยึดถือก็ไปทำทางกาย วาจา ใจ เป็นกรรม ทำกรรมแล้วก็ได้รับผลเป็นวิบาก สุขบ้างทุกข์บ้าง ที่นี้ เมื่อสุขบ้างทุกข์บ้างเกิดขึ้นแล้ว มันก็สนองความอยากไม่ได้จริงใจมันไม่อิ่ม มันหิว ก็ต้องทำอีก หาความสุขและความสงบอันแท้จริงไม่ได้

ดังนั้น ในข้อที่ว่าสุขทุกข์ใครทำให้呢 ไม่มีใครทำให้ มีแต่ทุกสิ่งทุกอย่างล้วนเป็นไปตามเหตุ เกิดเมื่อมีเหตุ แล้วก็ดับไปเมื่อหมดเหตุ **ถ้าจะถามก็ถามว่า เพราะอะไรเป็นปัจจัย สิ่งนี้จึงเกิดขึ้น อย่างนี้จึงจะมีคำตอบ** ตั้งคำถามได้ถูกต้อง ถามตามเหตุตามปัจจัย **เพราะผัสสะเป็นปัจจัย** เวทนาจึงเกิดขึ้น เพราะผัสสะชนิดนี้เกิดขึ้น ความรู้สึกชนิดนี้จึงเกิดขึ้น เพราะรู้สึกอย่างนี้ จึงทำอย่างนี้ เพราะ

คิดอย่างนี้ จึงพูดอย่างนี้ มีเราผู้คิดอย่างนี้ใหม่ มีเราผู้พูดอย่างนี้ใหม่ มีเราผู้ทำอย่างนี้ใหม่ ไม่มี มีแต่ความรู้สึกอย่างนี้มันเกิดขึ้น แล้วก็เกิดเจตนาเกิดขึ้น ทำให้เกิดการกระทำทางกายบ้าง ทางวาจาบ้าง ทางใจบ้าง ไม่มีตัวเราผู้ทำกรรม และไม่มีตัวเราผู้รับผลของกรรมอะไร

บางคนไปยึดถือการกระทำว่าเป็นตัวเราก็มี พอคิดดีก็ว่าเราดี พอคิดไม่ดีก็ว่าเราเลว พอทำดีก็ว่าเราดี พอทำเลวก็ว่าเราเลว ยึดการกระทำเป็นตัวเราอีก คนอื่นพูดไม่ดี ก็ว่าไอ้หมอนี่มันเลว เอาคำพูดที่เกิดขึ้นเป็นครั้งๆ เป็นตัวคนอื่นไป แท้ที่จริงแล้ว ความคิดอย่างนี้ๆ มันเกิดขึ้น จึงเกิดเจตนาอย่างนี้ๆ จึงเกิดการกระทำอย่างนี้ๆ ทุกสิ่งที่เกิดขึ้นล้วนตกอยู่ภายใต้ความไม่แน่นอนอนันต์ ต้องเลื่อนไปเป็นธรรมดาทั้งหมดนั่นแหละ จะหาตัวตนในที่ใดที่หนึ่ง ย่อมเป็นไปได้

นามรูปนั้นมี แต่ตัวตนนั้นไม่มี ชั้นที่ ๕ รูป ชั้นที่ เวทนาชั้นที่ สัญญาชั้นที่ สังขารชั้นที่ วิญญาณชั้นที่ ที่เกิดขึ้นและเป็นไปตามเหตุตามปัจจัยนั้นมี มีเมื่อมันเกิดแล้วก็ไม่มีเมื่อมันดับไป แต่ตัวตนไม่มีจริง ดังนั้นจึง**ไม่ต้องละตัวตนอะไร เพราะตัวตนมันไม่มีจริง ก็ปล่อยมันไม่มีจริงอยู่อย่างนั้นแหละ ให้ละความเห็นผิดและละความยึดมั่นถือมั่นไป**

พอเราเห็นความจริงว่า ไอ้... มีแต่นามกับรูป มีแต่ชั้นที่ ๕ ที่เป็นไปตามเหตุตามปัจจัย เข้าใจถูกแล้ว อัดตาตัวตนที่มันไม่เคยมี มันก็ไม่มีอยู่อย่างนั้นนั่นแหละ ความจริง มันไม่เคยมีมาแต่ไหนแต่ไรแล้ว แต่เราไปคิดให้มันมีขึ้นมา ให้มันเป็นผีมาหลอกตัวเอง เข้าใจผิดเอง เหมือนผมมานั่งอยู่ที่นี้ มีอาจารย์สุภีร์ใหม่เนีย ไม่มีหรอก มีแต่นามกับรูป หรือชั้นที่ ๕ ที่เป็นไปตามเหตุตามปัจจัย สัตว์ บุคคล อัดตา ตัวตน ผู้หญิง ผู้ชาย คนดี คนเลว

เป็นสิ่งที่สมมติ ใช้สื่อสารให้เป็นที่เข้าใจกัน จะได้ปฏิบัติต่อกันอย่างถูกต้อง

พระพุทธเจ้าแสดงสังขารทั้งหลายเป็นไปตามเหตุปัจจัย กรรมจำแนกสัตว์ให้เลวและประณีต ตัวกรรมนี้เป็นเหตุเป็นปัจจัยหนึ่ง พอเราเข้าใจเรื่องเหตุปัจจัย ก็จะได้เลิกคาดหวังอะไรกับคนอื่นๆ จะได้หมดปัญหาเรื่องคนนั้นคนนี้ทำไม่ได้ตั้งใจ และเลิกทำตามความคาดหวังของคนอื่น จะได้มุ่งสู่หนทางสู่ความพ้นทุกข์ที่พระพุทธเจ้าทรงบอกเอาไว้

เหมือนผมก็ไปตามกรรมของตน มาที่นี่แล้วก็ไป ท่านทั้งหลายก็อย่ามามีปัญหาอะไรกับผมนะ มาหลงรักก็มีปัญหาอย่างหนึ่ง มาหลงเกลียดก็มีปัญหาอย่างหนึ่ง อย่ายึดถือเอาอะไร ไม่ใช่เฉพาะผมที่เป็นไปตามกรรม ท่านก็เป็นไปตามกรรม คนอื่นๆ ก็เป็นไปตามกรรมเหมือนกัน

ทุกคนล้วนเป็นไปตามกรรม สำหรับข้อที่ ๑ ที่ว่าสุขทุกข์ใครทำให้ สรุปลงแล้วก็ไม่มีตัวไม่มีตนอะไร ไม่มีเรื่องใครคนไหนทำให้ มีแต่สิ่งที่เป็นไปตามเหตุปัจจัย

ข้อที่ ๒ ไม่มีวิญญานไปเสวยวิบาก

เราทั้งหลายนั้นยังไม่ได้ละความเห็นผิด บางทีศึกษาธรรมะแล้วไม่เข้าใจ หรือเข้าใจไม่แจ่มแจ้ง พวกเขายึดถือสภาวะต่างๆ เป็นตัวเป็นตน บางคนยึดรูป บางคนยึดเวทนา บางคนยึดสัญญา บางคนยึดสังขาร แต่ที่ยึดหนักที่สุดก็คือวิญญาน ซึ่งเป็นตัวรู้หรือธาตุรู้

แท้ที่จริงวิญญานก็ไม่มีตัวไม่มีตนเหมือนกัน เป็นหนึ่งในชั้นที่ ๕ มีลักษณะสามัญเหมือนกับสังขารอื่นๆ นั้นแหละ เกิดเมื่อมีเหตุ แล้วก็ดับไปเมื่อหมดเหตุเหมือนกัน แต่บางคนนั้น เขายึดถือเป็นตัวเป็นตนมาก เขาก็คิดว่า

โอ้..เราทำดีบ้างไม่ดีบ้าง มันก็สะสมไว้ในวิญญาน แล้ววิญญานนี้ก็ชอบบุญชอบบาปที่ทำเอาไว้ ไปรับผลที่โน่นที่นี้ มีวิญญานไปเสวยวิบาก เสวยผลของกรรมที่ทำดีบ้างไม่ดีบ้าง รูปร่างกายรวมทั้งความรู้สึกนึกคิดแตกทำลายไป มีวิญญานไปเกิดที่นั่นที่นี้ อะไรก็ว่ากันไป

แต่วิญญานที่ไปเกิด เสวยผลของกรรมเช่นนั้น ไม่มีเลย เพราะวิญญานเกิดที่ไหนมันก็ดับไปที่นั่น มันก็ได้ชื่อต่างๆ ตามเหตุที่ทำให้มันเกิด อาศัยตาและรูปกระทบกัน เกิดวิญญานหรือการรับรู้ขึ้น ก็เรียกว่า**จักขุวิญญาน** เป็นการรับรู้ทางตา ได้ชื่อตามสิ่งที่ทำให้มันเกิด แสดงให้เห็นว่าวิญญานมันไม่ได้มีตัวมีตนอะไร อาศัยจักขุประสาทดีและมีรูปมากระทบ มีแสงสว่าง มีมนสิการ ใส่ใจถึงอารมณ์ จักขุวิญญานก็เกิดขึ้น ไม่ต้องมีตัวมีตนอยู่เบื้องหลังอะไร แล้วก็ไม่ต้องไปสะสมอะไรให้ยุ่งยาก มันเกิดแล้วมันก็ดับ โสทวิญญาน ฆานวิญญาน ชิวหา

วิญญาน กายวิญญาน มโนวิญญาน ก็โดยทำนองเดียวกัน

ที่นี้บางคนไม่เข้าใจ เขาก็เห็นผิดคิดว่าวิญญานนี้แหละไปเกิด แล้วก็เสวยผลตรงโน้นตรงนี้ รูปนี้ซั๊กหน่อย เก๋ตายไป ความดีหรือความไม่ดีก็สะสมเอาไว้ในวิญญานนี้แหละ บางคนก็ยึดถือความเห็นอย่างนี้เอาไว้ไปลอบใจตนเอง เจอคนไม่ดี ก็คิดว่า เดี่ยวสักหน่อยเขาจะได้รับผลกรรมจะลงโทษ เดียวก็ไปเกิดอบายแล้ว มัวแต่รออยู่อย่างนั้นนั่นแหละ ไม่ได้จัดการให้มันถูกต้อง ไม่จับเข้าคุกให้มันเรียบร้อยไป เขาจะได้ไม่มีโอกาสทำความผิดอีก มัวแต่รอให้เขาได้เสวยผลของกรรมเอง นี่กว่ากรรมมีตัวตนไปอีก

วิญญานชนิดที่ไปเสวยผลวิบากดีบ้างไม่ดีบ้าง ที่โน่นที่นี้ มันไม่มีจริง **มันมีแต่วิญญานที่เกิดเพราะมีเหตุ**

เกิดแล้วก็ดับเท่านั้น วิชาญาณชนิดที่เป็นตัวตนเที่ยงแท้ ไปเกิดที่นั่นที่นี้ หอบโน่น หอบนี่ไปได้ เป็นความเห็น ของพวกเข้าใจผิดเท่านั้นเอง

ในมัชฌิมนิกาย มูลปัณณาสก์ มหาตัตถะสังคยสูตร พระไตรปิฎกเล่มที่ ๑๒ ข้อ ๓๙๘ มีภิกษุรูปหนึ่งชื่อว่า **สาติ** ท่านคิดว่าเข้าใจคำสอนของพระพุทธเจ้าดีแล้ว ก็ เลยก้าวความเห็นของตนเองว่า ได้เข้าใจคำสอนของ พระพุทธเจ้าดีแล้ว สิ่งที่ท่องเที่ยววนเวียนไป เกิด ภพนั้นบ้างภพนี้บ้าง ก็คือวิญญาณ ไม่ใช่สิ่งอื่น เราทั้งหลายโดยส่วนใหญ่ ถ้าไม่ได้ศึกษาธรรมะหรือศึกษาแล้ว ไม่เข้าใจ ก็จะพากันมีความเห็นอย่างนี้อยู่ ภิกษุสาติ กล่าวตอบพระพุทธเจ้าว่า

เอวํ พุยา โข อหํ ภนฺเต ภควตา ธมฺมํ เทสิตํ
อาชานามิ

ยถา ตเทวิทํ วิญญาณํ สนฺชาวติ สํสฺรติ อนณฺณํ

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์กล่าวอย่างนี้ว่า ข้าพเจ้าได้รู้ธรรมะที่พระผู้มีพระภาคทรงแสดงแล้วอย่าง ทัวถึง

คือ วิญญาณนั้นนั่นแหละท่องเที่ยววนเวียนไป ไม่ใช่ สิ่งอื่น

วิญญาณท่องเที่ยวไป หอบเอาบุญและบาป เกิด ภพโน้นบ้างเกิดภพนี้บ้าง ไปเสวยผลกรรมที่เคยทำได้ เรา ทั้งหลายเข้าใจอย่างนี้ใหม่ มีวิญญาณไปเกิดภพโน้นภพนี้ พวกที่ยังยึดถือเป็นตัวตน เขาจะคิดอย่างนี้อยู่เสมอ แต่ วิญญาณอย่างนี้ไม่มี วิญญาณมันเกิดแล้วดับไปเลย วิญญาณทางตา เกิดที่ตาแล้วก็ดับที่ตา วิญญาณทางหู เกิดที่หูแล้วก็ดับที่หู วิญญาณทางใจ เกิดที่หทัยแล้วก็ ดับที่หทัย ไม่มีวิญญาณชนิดที่ถือเอาอะไรอย่างใดอย่าง หนึ่ง ข้ามไปเกิดที่โน่นที่นี้ ไม่มีจริง แต่ภิกษุรูปนี้ท่าน เห็นว่า วิญญาณนั้นนั่นแหละท่องเที่ยววนเวียนไป ไม่ใช่ สิ่งอื่น

พระพุทธเจ้าสอบถามว่า
กตมํ ตํ สาทิ วิญญาณํ
ดูก่อนساتิ วิญญาณนั้นเป็นอย่างไรเล่า

พระพุทธเจ้าถามถึงวิญญาณตามความเห็นของภิกษุ
ساتิ ท่านตอบลักษณะของวิญญาณตามความเห็นของ
ตนว่า

ยวายํ ฆนเต วโท เวทยโย ตตฺร ตตฺร กลฺยาณ
ปาปกานํ กมฺมานํ วิปากํ ปฏฺฐิสฺสเวเตติ
ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ วิญญาณนี้ก็คือตัวรู้ ตัวรู้สึก
และตัวผู้แสวงวิบากแห่งกรรมทั้งหลายทั้งดีและไม่ดีในที่
นั้นๆ

วโท แปลว่า ตัวรู้ ผู้ที่รู้ว่าอะไรเป็นอะไร
เวทยโย แปลว่า ตัวรู้สึก ผู้ที่รู้สึกสบายใจบ้าง ไม่
สบายใจบ้าง สุขบ้าง ทุกข์บ้าง

ตตฺร ตตฺร กลฺยาณปาปกานํ กมฺมานํ วิปากํ
ปฏฺฐิสฺสเวเตติ แปลว่า ตัวผู้ที่แสวงวิบากของกรรมทั้งหลาย
ทั้งดีและไม่ดี ทั้งบุญและบาป ในภพภูมิที่ตนไปเกิดนั้นๆ
ท่องเที่ยวไปเรื่อยๆ ไปรับผลที่ตนทำเอาไว้แล้ว

เราทั้งหลายเคยรู้สึกลักษณะใหม่ วิญญาณชนิดที่เป็น
ตัวรู้ เป็นตัวรู้สึก และตัวที่จะไปแสวงวิบากของกรรมทั้ง
หลาย ทั้งดีและชั่วนะ ตัวที่วนเวียนไปที่โน่นที่นี้ มีใหม่
ความจริง มันไม่มีวิญญาณที่เที่ยงแท้เป็นตัวเป็นตนอย่าง
นั้นหรอก ถ้าความทุกข์มันจะเกิดขึ้น มันก็เกิดเมื่อมีเหตุ
เกิดแล้วก็ดับไป ไม่มีวิญญาณไปแสวงทุกข์นั้นอีก **วิญญาณ
มันเป็นเพียงสิ่งที่รู้อารมณ์ รู้เป็นคราวๆ เกิดแล้วก็ดับไป
มันก็เกิดที่นั่นแล้วก็ดับที่นั่น เกิดพร้อมกัน ดับพร้อมกัน
กับเวทนานั้นแหละ** พอมีเหตุปัจจัยมันก็เกิดวิญญาณขึ้น
เป็นตัวรู้ตัวใหม่ ไม่ใช่วิญญาณตัวเดิมนี่ ไปแสวงสุขทุกข์
อะไร

ที่รู้สึกว่าเป็นสุข เราเป็นทุกข์ นี่มันไม่ใช่ เราเข้าใจผิดเฉยๆ ความสุขเกิดขึ้นเมื่อมีเหตุ หมดเหตุก็ดับ ความทุกข์เกิดขึ้นเมื่อมีเหตุ หมดเหตุก็ดับ สุขทุกข์นั้นมันเมื่อมันเกิด แต่ตัวเราผู้เป็นสุขเป็นทุกข์ไม่มี ตัวเราผู้สววยวิบากไม่มี ไม่มีวิญญาณชนิดที่จะไปสววยวิบากของกรรมทั้งหลายทั้งดีและชั่ว ไม่มีตัวตนอะไรอย่างนั้น

ถ้ามีเจตนาดีเกิดขึ้น ก็เป็นกรรมดี ทำแล้วก็แล้วกันไป เกิดจากเจตนาที่เกิดเป็นครั้งๆ เกิดแล้วก็ดับไป ถ้าผลของมันจะเกิด มันมีเหตุพร้อมมันก็เกิด หมดเหตุก็ดับไปอีก ไม่มีตัวตนอะไรอีกเหมือนกัน **ไม่ว่าจะเป็นเหตุไม่ว่าจะเป็นผล ล้วนแต่ไม่มีตัวตนทั้งนั้น กรรมก็ไม่มีตัวตน เกิดเพราะเหตุปัจจัย วิบากก็ไม่มีตัวตน เกิดเพราะเหตุปัจจัย เป็นกายกับใจ ชั้นทั้ง ๔ ที่เกิดดับเปลี่ยนแปลงสลับต่อกันไปไม่หยุดนิ่ง**

ที่นี่ บางคนไม่เข้าใจเขาก็คิดว่า อ้อ.. เราทำเหตุไว้แล้วก็จะไปสววยผล คิดอย่างนั้นไปซะอีก เหตุก็คือเหตุ ทำแล้วก็แล้วกันไป เกิดแล้วก็ดับแล้ว กรรมก็คือกรรม เกิดเพราะมีเหตุ เกิดแล้วก็ดับแล้ว ผลของกรรม ถ้ามีเหตุปัจจัยพร้อม ก็เกิดแล้วก็ดับเหมือนกัน ล้วนเป็นสิ่งขารเหมือนกันทั้งเหตุและผล ไม่มีตัวตนอะไร

สำหรับผู้ที่มีความเห็นว่า วิญญาณที่เป็นตัวรู้ ตัวรู้สึก ไปสววยวิบากของกรรมทั้งหลาย ทั้งดีและไม่ดี ท่องเที่ยววนเวียนไป พระพุทธเรียกว่า **โมฆบุรุษ** แปลว่า คนเปล่า เรียนธรรมะซะเปล่า ไม่เห็นรู้เรื่อง ไม่มีสติปัญญา เขาพูดก็เหมือนไม่ได้พูด พูดผิด พูดไม่รู้เรื่อง เกิดก็เหมือนไม่ได้เกิด พระองค์ตรัสว่า

กสฺส นุ โข นาม ตฺวํ โมฆบุรึสฺส มยา เอวํ ฆมฺมํ
เทสิตํ อาชานาสึ

ดูก่อนโมฆบุรุษ เธอได้รู้ทั่วถึงธรรมะ อันเรตถาคต แสดงแล้วอย่างนี้แก่ใครเล่า พระองค์ไม่ได้แสดงธรรมะอย่างนี้แก่ใคร ไปได้ยิน หรือจำมาจากใครที่ไหน

นหุ มยา โมฆปุริส อเนกปริยาเยน ปฏิจจสมุปปันน วิญญาณ วุตตํ

อภยตฺร ปจฺจยา นตฺถิ วิญญาณสฺส สมภโว

ดูก่อนโมฆบุรุษ ก็วิญญาณที่เป็นปฏิจจสมุปปันน ธรรม คือธรรมะที่อิงอาศัยปัจจัยเกิดขึ้น อันเรตถาคต แสดงแล้วโดยอเนกประการไม่ใช่หรือว่า

เว้นจากเหตุปัจจัยแล้ว การเกิดขึ้นของวิญญาณ ย่อมไม่มี

เวลาแสดงถึงเรื่องวิญญาณนี้ พระพุทธเจ้าไม่ได้ พูดถึงตัวตนอะไร แต่พูดถึง**ปฏิจจสมุปปันนธรรม** คือ **ธรรมะอิงอาศัยปัจจัยเกิด ธรรมะชนิดที่เป็นผลเกิดมาจาก เหตุ** เว้นจากเหตุปัจจัยแล้ว การเกิดขึ้นของวิญญาณย่อม

ไม่มี ไม่ได้พูดถึงสิ่งที่มีตัวตนอะไร เวลาพูดถึงรูปก็ไม่ได้ พูดถึงรูปว่ามันเป็นตัวตน รูปนี้ก็เป็นปฏิจจสมุปปันนธรรม คือสิ่งที่อิงอาศัยปัจจัยเกิดขึ้นเหมือนกัน เวลาที่พูดถึงเวทนาม ก็แสดงให้เห็นว่าเวทนามนี้เป็นปฏิจจสมุปปันนธรรม คือ มันเกิดเพราะมีเหตุ ลัญญา สังขารทั้งหลายก็ทำนอง เดียวกัน ไม่ได้พูดถึงสิ่งที่มีตัวตน แต่พูดถึงสิ่งที่ไร้ตัวตน มันเกิดขึ้นเพราะเหตุปัจจัย

เหมือนเราพูดถึงรถยนต์ รถนี้มันไม่มีจริงใช่ไหม พูดถึงสิ่งที่ไม่จริง พูดถึงสิ่งที่ประกอบขึ้นจากส่วนประกอบ หลายๆ อย่าง ที่สมมติเรียกกันว่า**รถ** เวลาเราแยกส่วน ประกอบออกไปก็มีล้อ ตัวถัง เครื่องยนต์ ประตู่ แยก ออกไปที่ละส่วนๆ ก็ไม่มีตัวรถอยู่จริง รถนี้เป็นคำพูดเฉยๆ เป็นคำสมมติเพื่อสื่อสารกัน แม้เมื่อแยกย่อยออกไป อย่างนั้นแล้ว ส่วนประกอบย่อยๆ ซึ่งเป็นส่วนประกอบ ของรถนั้น ก็ไม่ได้มีจริงอีก ล้อก็ไม่ได้มีอยู่จริง เพราะ ล้อก็เกิดขึ้นเพราะมีเหตุเหมือนกัน เกิดจากยางพาราและ

ส่วนอื่นๆ ประกอบกันเป็นลัทธิ เครื่องยนต์ก็ไม่ได้มีจริง อีกเหมือนกัน เพราะเครื่องยนต์ก็เกิดเพราะส่วนประกอบ หลายๆ อย่าง และส่วนประกอบที่ทำให้มันเกิด ก็มาจากเหตุปัจจัยอีกเหมือนกัน

เมื่อพระพุทธองค์แยกชีวิตเรานี้ ให้เห็นความจริงว่า เป็นส่วนประกอบของขั้นทั้ง ๕ คือ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ รูปก็ไม่ได้มีตัวตน เกิดเพราะมีเหตุ แล้วดับไป มาจากความเปลี่ยนแปลงและเปลี่ยนไปเรื่อยๆ ไม่มีหยุดนิ่งเลย เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ ก็เหมือนกัน จึงใช้คำบาลีเป็น **ปฏิจสฺมุปฺปนฺนํ วิญญาณํ วิญญาณซึ่งเป็นสิ่งที่ยังอาศัยปัจจัยเกิดขึ้น** กล่าวถึงสิ่งที่เป็นผลมาจากเหตุปัจจัยหลายอย่าง นอกจากเหตุ นอกจากปัจจัยแล้ว การเกิดขึ้นของวิญญาณย่อมไม่มี จะไปหาตัวตนที่ใดที่หนึ่งไม่ได้เลย จะไปหารถจริงๆ ก็ไม่ได้ จะไปหารถล้อจริงๆ ก็ไม่ได้ ไม่มีตัวตนนั้นๆ อยู่จริง เพราะ

มันล้วนมาจากความเปลี่ยนแปลง แล้วก็เปลี่ยนแปลงมาเรื่อยๆ ไม่เคยหยุดนิ่ง

เหมือนส่วนประกอบในร่างกายเรานี้ แขนเรานี้ จะบอกว่าแขนของเรา ก็เป็นเพียงคำสมมติ ใช้ในการสื่อสารกัน มันเป็นของเปลี่ยนแปลงมาเรื่อยๆ เริ่มตั้งแต่ธาตุของพ่อของแม่เป็นจุดเริ่มต้น แล้วเอาธาตุของโลกใส่เข้าไป ซากเบ็ด ไก่ ปลา ข้าว แต่ส่วนล้วนแต่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ จะไปยึดถือว่าเป็นอะไรจริงๆ ขึ้นมา ย่อมไม่ได้ เราใช้เป็นคำพูดสำหรับสื่อสารกันทางโลก เท่านั้นเอง ท่านจึงว่า ตัวตน คนนั้น คนนี้ หญิง ชาย เป็นเพียง**โลกโวหาร** เป็นคำพูดของชาวโลกเท่านั้นเอง เมื่อเรารู้เท่าทันก็ไม่มีอะไร

นี่เป็นความเห็นผิดของภิกษุชื่อว่าสาติ เข้าใจผิดคิดว่า มีวิญญาณไปเกิดที่นั่นที่นี้ วนเวียนกันไป

พระพุทธเจ้าถามว่า วิญญาณชนิดไหนล่ะ
ตอบว่า วิญญาณที่เป็นตัวรู้ เป็นตัวรู้สึก เป็นตัว
ที่ไปแสวงวิบากของกรรมทั้งดีและชั่ว

พระพุทธเจ้าก็เลยบอกว่า โมหมบุรุษ เป็นบุรุษเปล่า
ไปแล้ว เป็นผู้ที่ไม่รู้เรื่อง เพราะพระองค์ตรัสโดยอเนก
ประการว่า วิญญาณนั้นเป็นสิ่งที่ เป็นปฏิจัสสมุปปันนะธรรม
คือธรรมะที่เกิดขึ้นเพราะอาศัยเหตุปัจจัย และเหตุปัจจัย
ที่ทำให้มันเกิดก็อาศัยเหตุปัจจัย และเหตุปัจจัยของเหตุ
ปัจจัยก็อาศัยเหตุปัจจัยอีกเหมือนกัน จึงไม่มีตัวตนอยู่จริง
เลยซักทีเดียว ผู้ที่รู้แจ้งแทงตลอดความจริงเท่านั้น
จึงจะสรุปความจริงอย่างนี้ได้ ถ้าผู้ไม่รู้จริง ก็จะพากันไป
ติดตันที่นั่นบ้างที่นั่นบ้างอยู่เรื่อยทีเดียว

พระองค์ตรัสบอกว่า
อภยบุตร ปจฺจยา เว้นจากเหตุปัจจัยแล้ว
นตฺถิ วิญญาณสฺส สมฺภาโว การเกิดขึ้นของ
วิญญาณย่อมไม่มี

เมื่อพูดถึงวิญญาณขึ้นมา ย่อมแสดงให้เห็นถึงเหตุ
ปัจจัยอีกมหาศาล ที่ทำให้เกิดวิญญาณนี้ขึ้น **เหตุปัจจัย**
หลายอย่างเป็นปัจจัยให้เกิดผลหลายอย่าง มากมายสลั
บซับซ้อน ไม่สามารถไปจำกัดหรือจำเพาะเจาะจงได้ แต่ตอนนี้
หยิบมาพูดแค่เรื่องวิญญาณ ซึ่งเป็นปฏิจัสสมุปปันนะ คือ
สิ่งที่อิงอาศัยปัจจัยเกิดขึ้นแล้ว ภาษาไทยเราก็คือผลที่
มาจากเหตุนั่นเอง ผลนั้นมันมาจากเหตุ แต่เหตุนั้นมัน
มีหลากหลาย เป็นอเนกปริยาย ตัวเหตุท่านเรียกว่า
ปฏิจัสสมุปปาตะ

ฉะนั้น ถ้าใครยังเข้าใจว่าวิญญาณ ท่องเที่ยว วน
เวียน ไปเกิด ไปเสวยสุข เสวยทุกข์ เสวยผลของ
กรรมอย่างโน้นอย่างนี้ ก็ให้เข้าใจเสียใหม่ กรรมที่เราทำ
ไม่ว่าจะดีและไม่ดี ก็ไม่มีตัวตน เกิดแล้วก็ดับไป ไม่
แน่มั่นนอน ผลของกรรมนั้น ถ้ามันมีเหตุมันก็เกิด ไม่
มีเหตุก็ไม่เกิด ไม่แน่มั่นนอนเหมือนกัน ไม่มีตัวไม่มีตน
เหมือนกัน

ข้อที่ ๓ การแก้กรรม

ข้อนี้ท่านทั้งหลายคงจะชอบกันนะ ได้ยินพูดกัน เยอะเหลือเกินแล้ว การแก้กรรม พระพุทธเจ้าก็บอก เรื่องนี้เหมือนกัน เรื่องการแก้กรรม การแก้กรรมเก่าๆ ที่มันไม่ดี ที่ได้พลาดพลั้งขาดสติ หลงทำไปแล้ว ในพระสูตรต่างๆ มากมาย พระพุทธเจ้าก็ตรัสด้วยคำๆ เดียวกัน นี้แหละ ผมจะยกตัวอย่างมาจากที่สมณิกาย สี่ลักขันธ์วรรค สามัญญผลสูตร พระไตรปิฎกเล่มที่ ๙ ข้อ ๒๕๑

พระสูตรนี้แสดงแก่พระเจ้าอชาตศัตรู พระเจ้าอชาตศัตรูนั้นฆ่าพ่อ คือพระเจ้าพิมพิสาร ซึ่งเป็นพระโสดาบัน เป็นผู้ทรงธรรม นี้ขนาดเป็นพระโสดาบันเลี้ยงลูก ลูกยังฆ่าตัวเองเลยนะ เราทั้งหลายเลี้ยงลูกไปตามความสามารถ มันดีบ้าง ไม่ดีบ้าง ก็ช่างมันเถอะ อย่าไปสนใจมันมากนัก นี้ขนาดพระโสดาบันเลี้ยงลูก ลูกยังฆ่าพ่อเลย ไม่ใช่ว่าเป็นอริยเจ้าแล้วจะเลี้ยงลูกให้ได้ดีได้เสมอไป ฉะนั้น เราทั้งหลายเลี้ยงแล้ว ลูกมันไม่ค่อยดี ก็ไม่เป็นไรหรอก มันเป็นคนธรรมดา

บางท่านเป็นพระโสดาบันทั้งสามภรรยา ก็แนะนำให้ลูกให้มาเลื่อมใสในพระศาสนาไม่ได้ ต้องทำอุบายให้ไปไหว้ทิศ ดังในสังคาลสูตร ที่พระพุทธเจ้าทรงแสดงแก่สังคาลกมาณพ ก็พ่อหนุ่มนี้มีพ่อแม่เป็นพระโสดาบัน แต่ก็ยังไม่ยอมเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา ก่อนตายพ่อก็เลยออกอุบายให้ไปไหว้ทิศ เพื่อจะได้มีโอกาสฟังวิธีการไหว้ทิศแบบพระอริยเจ้า จนเป็นที่มาของพระสังคาลสูตร

ที่นี่ หลังจากทำปิตุฆาต ฆ่าพระเจ้าพิมพิสารแล้ว พระเจ้าอชาตศัตรูก็รู้สึกสำนึกผิด เสียใจกับสิ่งที่ตัวเองทำ รู้สึกเดือดร้อนใจ ก็ไปหาอาจารย์นั้นอาจารย์นี้ อาจารย์นั้นก็บอกอย่างนี้ อาจารย์นั้นก็บอกอย่างนั้น ก็ไม่หายทุกข์ใจ หมอชีวกโกมารภัจจ์ก็เลยแนะนำให้ไปเฝ้าพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าทรงแสดงสามัญญผลสูตร เป็นการตอบคำถามของพระเจ้าอชาตศัตรู ซึ่งเป็นพระสูตรแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับผลที่ผู้ปฏิบัติจะพึงได้เห็นเองในชาติปัจจุบัน คือถ้าปฏิบัติฝึกฝนตามหลักพรหมจรรย์ที่พระพุทธเจ้าประกาศเอาไว้ดีแล้ว ก็จะเป็นผู้ที่สงบระงับด้วยศีล ด้วยสมาธิ ด้วยปัญญาไปตามลำดับ จนกระทั่งรู้อรุณสังแล้วหมดสิ้นอาสวะไป

พอฟังพระธรรมเทศนาจบแล้ว พระเจ้าอชาตศัตรูก็เลยขอขมาพระพุทธเจ้า บอกว่า ข้าพระองค์นี้ได้ทำผิดอย่างมหาดาล เพราะความที่ตนเองเป็นคนโง่ คนหลง หลงเชื่อปาปมิตร แล้วก็ฆ่าพ่อตนเอง

พระพุทธเจ้าก็เลยบอกวิธีแก้กรรมเอาไว้ ซึ่งก็เหมือนในสูตรอื่นๆ เวลาที่ภิกษุทำไม่ได้ ไปขอขมาพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าก็จะตรัสอย่างนี้เหมือนกัน นี่เป็นวิธีแก้กรรมตามหลักพระพุทธศาสนา พระองค์ตรัสว่า

ยโต จ โข ตวํ มหาราช อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา
ยถาธมฺมํ ปฏิกโรสิ

ดูก่อนมหาบพิตร ในกาลใดแล พระองค์เห็นโทษโดยความเป็นโทษ แล้วกระทำความดีตามธรรมะ

มองเห็นโทษโดยความเป็นโทษ มองเห็นสิ่งที่เคยกระทำนั้นแหละ มองไปที่ตัวการกระทำ เห็นการกระทำที่ไม่ดีว่ามันเป็นสิ่งไม่ดี เช่น พุดโกหกไม่ดี เราก็มองเห็น อ้อ..โกหกไม่ดี มองการฆ่าสัตว์ อ้อ..การฆ่าสัตว์ไม่ดี การฆ่าพ่อไม่ดี ไม่ใช่มองว่าตัวเองเลวนะ มองเห็นโทษโดยความเป็นโทษ เห็นสิ่งที่ไม่ดีโดยความเป็นสิ่งที่ไม่ดี แล้วกระทำความดีตามธรรมะ กระทำความดีให้มันถูกต้อง

เหมาะสม สอดคล้องกับเหตุปัจจัย

ปฏิกโรสิ แปลว่า กระทำคืน แก้ไข เปลี่ยนแปลง ทำให้มันดีขึ้น ถ้าจะถามว่าแก้กรรมมาจากภาษาบาลีว่าอะไร ก็มาจากคำนี้ ปฏิกโรสิ ถ้าพูดเป็นคำนามก็ว่า ปฏิกรรม

จะกระทำความดีกันอย่างไร ให้มันถูกต้องตามธรรมะ ตรงตามเหตุปัจจัย พระองค์บอกว่า ในกาลใดแล พระองค์เห็นโทษโดยความเป็นโทษ แล้วกระทำความดีตามธรรมะ

ตฺนฺเต มยํ ปฏิคฺคณฺหาเม

เราตถาคตย่อมยอมรับความผิดของพระองค์นั้น

เวลาขอขมานี้แหละ ถ้ากระทำความดีตามธรรมะ แก้กรรมตามธรรมะ แก้ไขให้ถูกต้องตามหลักเหตุผล จะรับรองให้ แต่ถ้าไม่กระทำความดีตามธรรมะอย่างที่บอกนี้ ไม่ยอมรับ คือไม่ใช่แนวทางที่พระองค์แนะนำ ไม่ใช่วิธีของพระพุทธเจ้า

ฉะนั้น เราทั้งหลายนะ หากเคยทำผิดมาแล้ว ถ้า
อยากเจริญในอริยวินัย เป็นผู้ที่พระพุทธเจ้ารับรอง เรา
ต้องทำคืนให้ถูกต้องตามธรรมะ ทำยังไงล่ะ พระองค์
ตรัสต่อไปว่า

วุฑฺฒิ เhesa มหาราช อริยสฺส วินยเ
ดูก่อนมหาบพิตร ก็การกระทำเช่นนี้เป็นความ
เจริญในอริยวินัย

โย อจฺจยํ อจฺจยโต ทิสฺวา
ยถาธมมํ ปฏิกโรสิ
อายุตี สํวรํ อาปชฺชติ
คือ บุคคลใดเห็นโทษโดยความเป็นโทษแล้ว
ย่อมกระทำคืนตามธรรมะ
ได้แก่ เข้าถึงความสำรวมระวังในกาลต่อไป

นี่แหละคือวิธีแก้กรรม วิธีแก้ไขปรับปรุงให้ดีขึ้น
ตามที่สมควรแก่เหตุ คือเห็นว่าสิ่งนั้นมันเป็นโทษ เห็น
โทษโดยความเป็นโทษ ก็หยุดทำ แล้วเข้าถึงความสำรวม
ในกาลต่อไป

สํวรํ แปลว่า สำรวมระวัง คือให้มีสติสัมปชัญญะ
ไว้ เดิมเคยทำผิด ก็อย่าไปทำผิดอีก เดิมเคยทำพลาด
บ่อยๆ ก็ให้มันพลาดน้อยลงๆ จนไม่พลาดอีก เดิมเคย
ด่าคนอื่นเขา เห็นว่าการด่าคนอื่นนั้นมันไม่ดี ก็อย่าไปด่า
อีก แล้วก็สำรวมระวัง ฝึกให้มีสติสัมปชัญญะ คอย
ป้องกันระวังไว้ นี่ถ้าทำแบบนี้ พระองค์จะรับรองให้ ถ้า
ทำแบบอื่นพระองค์ไม่รับรอง วิธีอื่นพระองค์ไม่ได้บอก
ไม่ได้สอน

ฉะนั้น เราทั้งหลายถ้าอยากแก้กรรม ต้องแก้
อย่างนี้ พระพุทธเจ้ารับรองให้ ส่วนถ้าแก้อย่างอื่น
พระพุทธเจ้าไม่รับรองให้ ในเมื่อพระพุทธเจ้าไม่รับรอง

จะถูกหรือผิด จะได้ดีหรือไม่ดี ก็ตกอยู่ภายใต้ความไม่แน่นอนนอน แก่กันไป ๑๐๐ คน อาจจะได้ดี ๕๐ หรือไม่ดี ๕๐ อันนี้ก็แล้วแต่เถอะ แต่ไม่ใช่วิธีที่พระพุทธเจ้าสั่งสอนที่พระองค์รับรองจริงๆ ก็คือ ให้เห็นโทษโดยความเป็นโทษ แล้วกระทำความดีตามธรรมชาติ คือให้ถึงการสำรวมระวังในกาลต่อไป เราทำผิดแล้วก็แล้วไป เห็นว่ามันผิด แล้วก็หยุด หยุดแล้วก็สำรวมระวัง

คนเคยทำผิดมา ให้หยุดแล้วสำรวมระวัง อย่างเรื่อง **องคุลีมาล** เคยฆ่าคนมาตั้งเยอะ ไล่ตามพระพุทธเจ้าไป หมายถึงฆ่าเอาหัว ไล่ไม่ทัน ก็บอกว่า “สมณะฯ หยุดๆ” พระพุทธเจ้าก็บอกว่า “เราหยุดแล้ว แต่ท่านยังไม่หยุด”

องคุลีมาลก็สงสัย เอ๊ะ..เรานี่ หอบแฮ่กๆ ไล่ไม่ทันแล้ว หยุดอยู่ สมณะยังเดินอยู่ สมณะนี่โกหก ละมั้ง ก็เลยถาม พระพุทธเจ้าก็เลยบอกว่า “เราหยุดแล้ว หยุดการฆ่า การเบียดเบียน ส่วนท่านยังไม่หยุด”

พอฟังเท่านั้นเอง องคุลีมาลก็เข้าใจว่า โอ..แค่หยุดเท่านั้นเอง ถึงจะทำผิดอะไรมาเยอะแยะมากมาย ให้หยุดเท่านั้น และก็สำรวมระวังต่อไป ก็หยุดฆ่าและขอบวชเพื่อฝึกฝนความสำรวมระวังทันที เท่านั้นที่เจริญสว่างไสวในอริยวินัยได้ ดุจพระจันทร์พ้นแล้วจากเมฆ ฉะนั้น

เพราะโดยความจริงแล้ว กรรมมันไม่มีตัวตนอะไร ไม่ได้เป็นตัวเป็นตนจะมาเอาคืน ไม่มีเจ้ากรรมนายเวรที่เป็นตัวตนอะไรนั้น มีแต่ว่าสิ่งต่างๆ มันเกิดเพราะมีเหตุเกิดแล้วมันก็ดับแล้ว กรรมเกิดแล้วก็ดับแล้ว ทำผิดแล้วก็แล้วกันไป ผลจะเกิดหรือเปล่า ก็ตกอยู่ภายใต้ความไม่แน่นอนนอนเหมือนกัน เพียงแต่รู้ทำมันผิด ก็หยุดหยุดแล้วก็สำรวมระวังในโอกาสต่อไป ก็จบแล้ว

แต่เราทั้งหลายแก้กันอย่างนี้หรือเปล่า จะแก้กรรมที่ก็ต้องหาหัวหมูมาไหว้วอน ไ้อ้โฮ..จะค้ากำไรเกินควรแล้ว ทำไม่ดีมาตั้งเยอะ หัวหมูอันเดียวก็สิ้นสุดกันไป อย่าง

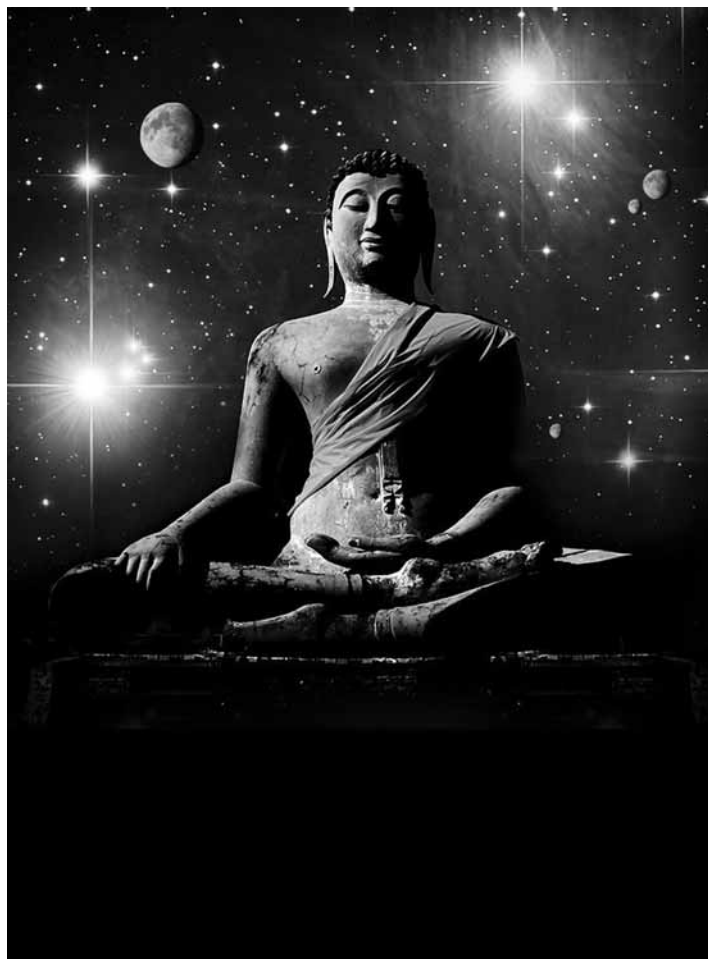
นั้นหรือ ไม่มีการฝึกฝนตนเองให้ล้าวมระวังเลย

ดังนั้น เห็นโทษโดยความเป็นโทษ ไม่ต้องไปทำพิธีกรรมอะไรให้มันยุ่งยากก็ได้ เราทั้งหลายนี้เที่ยวไปขอโทษคนโน้นคนนี้ โดยคิดว่าเขาจะให้ภัย แต่มันไม่แน่หรอก เราลองดูก็ได้ เราเคยทำไม่ดีกับคนนี้อะไว้ ๑๐ ปีที่แล้ว เรายังอยากจะเป็นคนดีขึ้นมา ก็ไปขอโทษเขา คุณครับ ผมเคยด่าคุณเมื่อ ๑๐ ปีที่แล้ว ขอโทษด้วยนะ ครับ เขาอาจจะตอแยเราก็ได้ เพราะอะไร เขาอุตสาห์ ลืมไปแล้วยังมารื้อฟื้นเรื่องไม่เป็นเรื่องอีก แต่โดยส่วนใหญ่ เราชอบคิดข้างเดียวว่า ถ้าเราไปขอโทษ เขาคงจะให้ภัยแน่ๆ เลย ชอบคิดอย่างนี้ ไม่มีอะไรมันเที่ยงอย่างนั้นหรอก มันไม่แน่ ดังนั้น **จึงต้องไม่ประมาท** นั่นแหละคือวิธีที่ถูกต้องที่สุด เป็นความเจริญในอริยวินัยที่พระพุทธเจ้าบอกเอาไว้

แม้แต่คนเคยฆ่าพ่อก็ยังเจริญในอริยวินัยได้ ถ้ารู้วิธีที่ถูกต้อง เพียงแต่ว่าการฆ่าพ่อนั้นเป็นอนันตริยกรรม ต้องได้รับผลในนรกแน่นอนในชาติต่อไป พอหมดจากนรกก็ค่อยว่ากันต่อไป ถ้าไม่ทำอนันตริยกรรม ฆ่าคนมาเยอะเยอะ ก็เจริญในอริยวินัยได้ **เพียงแต่หยุดแล้วก็ล้าวมระวังต่อไปเท่านั้น**

เราทั้งหลายนั้น นานๆ ทำเลวทีหนึ่ง ไซ้ใหม่ ไม่ได้เลวมากเท่าไร ถ้ารู้ว่า โอ..อันนั้นมันไม่ดี ทำร้ายเบียดเบียนตนเองและคนอื่น เหล่าวิญญูชนท่านดีเตียนก็หยุด หยุดแล้วก็ล้าวม ไม่ทำผิดอีก เท่านั้นก็พอแล้ว ส่วนใครจะมาเป็นคนเลว เป็นไม่ดี ต้องตกนรกหมกไหม้ ไม่ได้ผิดไม่ได้เกิด อย่างนั้นอย่างนี้ อย่าไปเชื่อเขามาก ให้เชื่อพระพุทธเจ้าไว้ แค่นี้เห็นโทษโดยความเป็นโทษ แล้วก็หยุด จะเลวมาขนาดไหน มันก็ดับไปแล้ว ก็ไม่ได้มีตัวตนอะไร ให้ล้าวมระวังต่อไปก็พอ

ข้อที่ ๔ การชำระล้างกรรม

ข้อนี้ยิ่งกว่าการแก้กรรมอีก มีการชำระล้างกรรมได้ด้วย **สิ่งที่ชำระล้างหรือน้ำสำหรับล้างให้เราบริสุทธิ์ สะอาดขึ้น จนกระทั่งผงใส่ บริสุทธิ์ สะอาด หหมดจด** นี้ก็คืออริยมรรคมีองค์ ๘ หรือพรหมจรรย์นั่นเอง นี่ก็เป็นการใช้คำตามแบบชาวโลก เขานิยมพูดถึงการล้างบาป ล้างกรรมกัน ล้างสิ่งไม่ดี ล้างเสนียดจัญไร อะไรอย่างนี้ ในคำสอนของพระพุทธเจ้าก็มีคำแนะนำเกี่ยวกับเรื่องนี้เหมือนกัน

ความจริง มันไม่มีตัวไม่มีตนที่จะไปล้างได้ มีแต่ข้อปฏิบัติที่ถูกต้อง อันเป็นเหตุให้พ้นจากกรรมไป คือการประพฤติพรหมจรรย์ นั้นแหละจะล้างกรรมได้

เราทั้งหลายถ้าอยากจะรู้วงจรของกรรมไป อยากจะหมดการวนเวียน ก็ให้มาประพฤติพรหมจรรย์ ฝึกฝนโดยวิธีที่มันถูกต้อง กรรมที่ทำแล้วก็จะไม่ให้ผลอีกเลย ไม่ใช่ว่า โอ..เราทำไม่ดีไปแล้ว จะต้องได้รับผลไม่ดี ทำดีแล้ว จะต้องได้รับผลดี มันไม่ใช่อย่างนั้นเสมอไป ถ้าพูดอย่างนั้น ก็เป็นการปฏิเสธพรหมจรรย์ของพระพุทธเจ้า เพราะถึงเราจะทำไม่ดี ก็ไม่ต้องได้รับผลก็ได้ ทำดีก็ไม่ต้องได้รับผลก็ได้อีกเหมือนกัน เพราะทุกสิ่งมันไม่เที่ยง ไม่เนิ่นไม่อน มันเกิดเพราะมีเหตุ

ตัวกรรมนั้นเป็นเจตนาที่ไม่มีตัวตน เกิดเพราะเหตุเกิดแล้วก็ดับแล้ว ผลจะเกิดหรือไม่เกิด มันก็เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ทุกสิ่งมันย่อมเกิดเพราะมีเหตุ เมื่อไม่มีเหตุก็

ไม่เกิด เราจึงสามารถประพฤติพรหมจรรย์เพื่อละเหตุของทุกข์ ละเหตุของกรรม ละเหตุที่จะทำให้เกิดผลของกรรม เมื่อหมดเหตุ มันก็หมดโอกาสที่จะเกิด ไม่มีทุกข์เกิดขึ้น ไม่มีกรรมเกิดขึ้น ไม่มีผลของกรรมเกิดขึ้นอย่างนี้ได้

เราทั้งหลายขอบพูดกันว่า เธอทำไม่ดี ต้องตกนรกนะ ไฉนคนพูดนั้นแหละจะตกนรกซะเอง เพราะมีมีจจาทิฏฐิ

เธอทำบุญนะ แล้วจะได้ไปสวรรค์ เขาพูดอย่างนี้ ถ้าเชื่อถือตามเขาอย่างนี้โดยไม่ลืมหูลืมตา ก็อาจจะหลงไปได้ง่ายๆ ไม่มีอะไรแน่นอนหรอก จึงต้องไม่ประมาทเท่านั้น พระพุทธเจ้าท่านสอน รวบคำสอนลงมาเป็นปัจฉิมโอวาทให้ง่ายๆ แต่เวลาเราเรียน เป็นยังไงกันบ้าง กระโดดไปทางโน้น กระโดดไปทางนี้ เข้ารกเข้าพง วนเวียนกันไป

ในเรื่องการชำระล้างกรรม จะต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องก่อน จึงจะมีพรหมจรรย์ได้ คือการดำเนินชีวิตที่ประเสริฐ ทำให้ล้างกรรมเก่าๆ ได้ ให้มันไม่สามารถนำเราไปสู่อบายได้ ถ้ามีความเห็นผิด พรหมจรรย์ก็จะเป็นไปไม่ได้ ความผิดพลาดที่เคยทำเอาไว้ ก็จะนำเราไปอบาย ทำให้เขาประสบกับความทุกข์ได้

ในอังคุตตรนิกาย ติกนิบาต โฉนผลสูตร พระไตรปิฎกเล่ม ๒๐ ข้อ ๑๐๑ พระพุทธเจ้าตรัสว่า
โย โช ภิกขเว เอวံ วเทยย
ยถา ยถา ยํ บุริโส กมมํ กโรติ ตถา ตถา ตํ
ปฐิสเวทียติ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลใดกล่าวอย่างนี้ว่า
บุคคลนี้ย่อมทำกรรมโดยประการใดๆ เขาย่อมได้
เสวยกรรมนั้นโดยประการนั้นๆ

ทำอย่างไร ก็จะได้เช่นนั้น ทำดีก็ได้ดี ทำชั่วก็ได้ชั่ว
อย่างนี้ ทำกรรมโดยประการใดๆ ก็จะได้เสวยกรรม
อย่างนั้นๆ นั้นแหละ ได้เสวยผลแบบเดียวกับที่กระทำ
นั้นแหละ

เอวํ สนฺตํ ภิกขเว พรหมจริยาโส น โหติ
โอกาโส น ปณณายติ สมมา ทุกขสฺส อนตฺทกิริยา
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อเป็นเช่นนั้น การอยู่
ประพฤติพรหมจรรย์ก็ย่อมไม่มี
โอกาสเพื่อการกระทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบก็ย่อม
ไม่ปรากฏ

ถ้าทำดีก็ต้องได้ดี ทำชั่วก็ต้องได้ชั่ว ทำดีแล้วยังต้อง
คอยรับดีอยู่ ทำชั่วแล้วยังต้องคอยรับชั่วอยู่ การประพฤติ
พรหมจรรย์ก็ไม่ได้ เพราะแม้แต่คอยรับผล ต้องมีตัว
มีตนไปรับผลอยู่เรื่อย ไม่มีทางหมด ไม่มีทางสิ้นสุดสักที

ออกจากวงจรของโลกไม่ได้ การประพฤติพรหมจรรย์ ที่พระพุทธรเจ้าทรงประกาศเอาไว้ดีแล้ว เป็นไปเพื่อความสิ้นทุกข์ เพื่อความสิ้นกรรม ก็ถูกปฏิเสธไป

บางคนเขาก็พูดดีนะ ไม่มีใครใหญ่เกินกรรม อย่างนี้ฟังเข้าทำดีเหมือนกัน ถ้าไม่มีพระพุทธรเจ้าก็ใช้อยู่ ถ้ามีพระพุทธรเจ้าอุบัติขึ้นมาแล้ว เรื่องกรรมเป็นเรื่องเล็กน้อย เป็นเรื่องวนเวียนอยู่กับโลก เป็นเรื่องของพวกเขาเห็นผิดและพวกยึดมั่นถือมั่น พวกที่ไม่รู้หรือริยสัจเท่านั้นเอง พระพุทธรเจ้าเหนือกรรมไป สิ้นกรรมไป หมดกรรมไปแล้ว

ถ้าเราบอกว่า โอ้..เกิดแล้วต้องตายเป็นธรรมดา ถ้าไม่มีพระพุทธรเจ้าก็ใช้ได้อยู่ แต่ถ้ามีพระพุทธรเจ้าแล้ว เกิดตายก็เป็นเรื่องประจำโลก เกิดตายนี้เรื่องเล็ก เพราะท่านสอน **อมตะคือความไม่ตาย** ใหญ่กว่ากันเยอะ **พ้นจากความเกิด พ้นจากความแก่ พ้นจากความตาย หมดนามหมดรูป หมดกองทุกข์ไปโดยสิ้นเชิง**

คำกล่าวในพระสูตรนี้ก็เหมือนกัน บุคคลนี้ย่อมทำกรรมโดยประการใดๆ เขาย่อมได้ส่วยกรรมนั้นโดยประการนั้นๆ เมื่อเป็นเช่นนั้น การอยู่ประพฤติพรหมจรรย์ก็ย่อมไม่มี โอกาสเพื่อการกระทำที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบก็ย่อมไม่ปรากฏ

โดยความเป็นจริงแล้ว สังขารทั้งปวงล้วนไม่เที่ยง กรรมคือเจตนา เกิดเพราะเหตุ มันก็ไม่เที่ยง ทำกรรมเสร็จแล้วก็ดับแล้ว มันเป็นของเกิดดับ **เมื่อกรรมดับไป พรหมจรรย์ก็เกิดได้ มรรคก็เกิดได้** ผลของกรรม เกิดเพราะมีเหตุ หมดเหตุก็ดับไป เมื่อผลของกรรมดับไป พรหมจรรย์ก็เกิดได้ มรรคก็เกิดได้ โอกาสเพื่อการกระทำที่สุดแห่งทุกข์ก็ย่อมมีได้ เพราะมันไม่เที่ยง จึงมีโอกาที่สิ่งอื่นจะเกิดขึ้นได้

ถ้าบุคคลใดมีความเห็นว่า บุคคลนี้ทำกรรมโดยประการใดๆ เขาย่อมได้ส่วยกรรมนั้นโดยประการนั้นๆ

พรหมจรรย์ก็ยอมไม่มีสำหรับเขา โอกาสเพื่อการกระทำ
ที่สุดแห่งทุกข์โดยชอบก็ยอมไม่ปรากฏ

ส่วนบุคคลใดที่มีความเห็นสอดคล้องกับความจริง
การอยู่ประพฤติพรหมจรรย์ยอมมีได้ และโอกาสในการ
ทำที่สุดแห่งทุกข์ยอมปรากฏ

โย จ โข ภิกขเว เอวံ วเทยย
ยถา ยถา เวทนิยํ อयํ บุริโส กมมํ กโรติ ตถา
ตถาสส วิปากํ ปฏิสันเวทียติ
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลใดกล่าวอย่างนี้ว่า
บุคคลนี้ยอมทำกรรมที่พึงให้ผลได้โดยประการใดๆ
เขาย่อมเสวยวิบากของกรรมนั้นโดยประการนั้นๆ

คำในประโยคนี้ก็ดูคล้ายๆ กับประโยคก่อนหน้านั้น
แต่ไม่เหมือนกัน กล่าวออกมาจากความเห็นที่แตกต่างกัน
เป็นคำกล่าวที่แสดงถึงความไม่มีตัวตน เป็นไปตามเหตุ

ปัจจัย

เวทนิยํ แปลว่า ที่พึงให้ผลได้ ที่พึงเสวยผลได้ แสดง
ถึงว่าสิ่งนั้นจะเกิดขึ้นได้ถ้าเหตุปัจจัยพร้อม ถ้าเหตุปัจจัย
บกพร่องไป ขาดเหตุปัจจัยบางอย่างไป ก็เกิดไม่ได้

คำว่า เวทนิยํ กมมํ กรรมที่พึงให้ผลได้ นี้แสดงให้เห็น
เห็นว่า เฉพาะบางกรรม ที่มีเหตุปัจจัยพร้อมจึงให้ผลได้
บางกรรมที่เหตุปัจจัยไม่พร้อมก็ให้ผลไม่ได้ กรรมทำ
แล้วก็ดับไปแล้ว ถ้ามันมีเหตุปัจจัยพร้อมอันนี้ก็ให้ผล
ถ้าเหตุปัจจัยไม่พร้อมก็ไม่ให้ผล เราทำบุญ บุญนั้นเป็น
ชื่อของความสุข บุญเกิดขึ้นแล้วก็ดับไป ส่วนความสุข
จะเกิดขึ้นหรือไม่ เหตุปัจจัยพร้อมก็เกิด เหตุปัจจัยไม่
พร้อมก็ไม่เกิด

ถ้าอยากให้สิ่งดีๆ ให้ผลได้ง่าย พระพุทธเจ้าก็แสดง
เหตุเอาไว้ เช่นว่า **ความปรารถนาของผู้มีศีลนั้น ย่อม**

ประสบความสำเร็จได้ ท่านทำบุญแล้ว อยากมีความสุข ท่านก็ต้องฝึกจิตใจให้มีศีล ใช้ชีวิตอย่างถูกต้อง สำรวมระวัง ละทุจริต มีความรู้ตัวในการทำ พูด คิด อย่างนี้ ความปรารถนาของท่านจะสำเร็จ ทำบุญแล้ว ความสุขจะเกิดขึ้นได้ง่าย ไม่ใช่ว่า โอ..เราทำบุญแล้ว บุญเป็นชื่อของความสุข ทำบุญไว้เยอะๆ ทำแล้วก็นอนรอความสุข แต่ก็ยังทุกข์เหมือนเดิม เพราะอะไร เพราะตัวเองไม่มีศีลขาดศีล ยังทำทุจริตด้วยกาย วาจาใจ เหมือนเดิม ความปรารถนาก็ไม่อาจจะประสบความสำเร็จได้ เพราะเหตุปัจจัยไม่พร้อม

โอ..เราอยากจนเหลือเกิน คงเป็นเพราะว่าไม่ได้ทำบุญมา คงเป็นคนขี้ตระหนี่ ไม่ได้บริจาคทรัพย์สิน ก็พากันบริจาคหยอดตู้ นั่น หยอดตู้นี้ เอาละ..ทำบุญแล้ว ทำจะรวย ชื่อลอตเตอรี่สักใบหนึ่ง หวังลมๆ แล้งๆ ไปอีก มันไม่ใช่อย่างนั้นหรอก ต้องทำเหตุให้พร้อม ถ้าอยากจะทำบุญก็รวยได้ แต่ต้องเป็นคนมีศีล เป็นคนไม่

ประมาท เป็นคนขยันขันแข็ง ในการทำงาน ไม่หมกงาน ไม่เป็นพวกดินพอกหางหมู ฉลาดในการทำงาน ทำด้วยสติสัมปชัญญะ ก็รวยได้ หรือไม่รวยมาก ก็พอมีอยู่มีกิน อย่างนี้ท่านจึงว่า **ความปรารถนาของผู้มีศีลนั้น ย่อมประสบความสำเร็จได้ ส่วนความปรารถนาของคนไม่มีศีล ก็เหวี่ยงคอออกไปเรื่อยๆ ก่อน**

กรรมที่ทำไปแล้วนี้ ต้องเป็นกรรมชนิดที่พร้อมที่จะให้ผล มีเหตุปัจจัยพร้อมก่อน วิชาจึงเกิดขึ้น ก็เรียกว่าบุคคลนั้นได้สวดยวิชาของกรรมนั้น วิชาของกรรมจะเกิดตอนไหนก็แล้วแต่เหตุ อาจเกิดตอนนั้นเลยก็ได้ ลำดับถัดไปก็ได้ หรือลำดับถัดๆ จากนั้นไปอีกยาวนาน จนลืมไปแล้วก็ได้ แต่ต้องมีเหตุปัจจัยพร้อมก่อนมันจึงจะให้ผล ถ้าเหตุปัจจัยไม่พร้อม ก็ไม่ให้ผล

กรรมก็เกิดดับ วิชาก็เกิดดับ เป็นของไม่มีตัวตน ถ้ามีความเห็นอย่างนี้ การอยู่ประพฤติพรหมจรรย์จึงจะมีได้

การออกจากวงจรของกรรมจึงมีได้ ก็ถึงความสิ้นทุกข์ไป ฉะนั้น **ทำดีแล้วไม่จำเป็นต้องได้รับผลดีก็ได้ เพราะเป็น พระอรหันต์ไปซะก่อน ทำชั่วก็ไม่จำเป็นต้องได้รับผลชั่ว ก็ได้ เพราะบรรลุนิพพานเป็นพระอรหันต์ไปเสียก่อน พรหมจรรย์นี้มีผลมาก มีอานิสงส์มากอย่างนี้**

เอว สหฺตํ ภิกฺขเว พุทฺทมจริยวาโส โทติ
 โอภาโส ปญฺญาติ สมนฺมา ทฺถุขสฺส อนฺตกิริยา
 ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อเป็นเช่นนั้น การอยู่
 ประพฤติพรหมจรรย์ย่อมมีได้
 โอกาสเพื่อการกระทำที่สุุดแห่งทุกข์โดยชอบก็ย่อม
 ปรากฏ

เราทำดีหรือไม่ดีนะ กรรมมันเกิดแล้วมันก็ดับแล้ว โอกาสของพรหมจรรย์ หรือ อริยมรรคก็เกิดขึ้นได้ ถ้าเรา เข้าใจโดยถูกต้อง แล้วหมั่นฝึกฝนเอาไว้ เราก็คงรู้ว่า ถึง แม้จะเคยทำไม่ดีบ้าง แต่การกระทำที่ไม่ดีนั้น มันเกิด

แล้วดับ เมื่อดับไปแล้ว ใจก็ยังปกติได้เหมือนเดิม เรา จึงไม่ได้เลวอะไรมาก นานๆ เลวทีหนึ่ง เพราะไม่ได้ด่า ใครตลอดใช่ไหม นานๆ ด่าทีหนึ่ง ด่าเสร็จแล้วมันดับไป เราก็คือเป็นคนปกติ เลวบ้างเหมือนกันแต่ไม่ได้เลวมากมาย อะไร เพียงแต่ให้สำรวจระวังต่อไป

ที่นี้ บางคนชอบคิดว่าตัวเองเลวเหลือเกิน มันก็เลว มาก เพราะมีมิจฉาทิฏฐิ ไม่ใช่เลวเพราะทำเลวนะ เลว เพราะความเห็นผิด โดยส่วนใหญ่เราทั้งหลายที่ไปบายนี นี้ ไม่ใช่ไปเพราะว่าทำผิด แต่ไปเพราะว่ามีความเห็นผิด

พระพุทธเจ้าบอกว่า **ชนทั้งหลายที่ยังไม่รู้จัก ปฏิจจสมุปบาท เขาก็ยังยุ่งเหยิงเหมือนด้ายของช่างทอ เป็น กระจุกเหมือนกระจุกด้าย วนเวียนอยู่อย่างนั้นนั่นแหละ ไม่อาจพ้นอบาย ทุกคติ วินิบาต สังสารไปได้** ดังนั้นที่เขาไป อบายโดยส่วนใหญ่ นั่น ไม่ใช่ไปเพราะทำผิดรุนแรงมากมาย แต่ไปเกิดอย่างนั้นอยู่เรื่อยเพราะว่ามีความเห็นผิด แต่

เมื่อใด มีความเห็นถูกต้องแล้ว มีสัมมาทิฐิ เขาย่อมไม่ต้องไปอบายอีก

แต่เราทั้งหลายชอบคิดกันว่า ทำบาปแล้วจะไปอบาย ทำบุญเยอะๆ แล้วจะไปสวรรค์ ความจริงๆ มันไม่ใช่ มันไม่เป็นอย่างนั้นเสมอไป ต้องดูความเห็น ยิ่งเห็นผิดมากเท่าไร ก็ยิ่งไปอบายง่ายเท่านั้น ยิ่งเห็นถูกมากเท่าไร ก็ยิ่งห่างจากอบายออกไปเรื่อยๆ จนกระทั่งเห็นถูกต้องเป็นพระโสดาบัน ก็ปิดอบายไป อันนี้ต้องเข้าใจดีๆ นะ

บุคคลบางคนทำบาปกรรมเล็กๆ น้อยๆ กรรมนั้นก็พาเขาไปนรกได้ บุคคลบางคนทำบาปกรรมเล็กๆ น้อยๆ กรรมนั้นไม่สามารถพาเขาไปนรกได้ เพราะอะไร ความชั่วนั้นทุกคนก็เคยทำกันมาทั้งนั้น มากบ้าง น้อยบ้าง ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม พวดโกหก ต่อาว่าคนอื่น หรืออะไรๆ ต่างมากมาย ทำกรรมอย่างนี้เหมือนกัน บางคนก็ถูกนำไปนรก บางคนก็ไม่ได้ไป มันมีความต่างกันอย่างไร

ระหว่างบุคคล ๒ คนนี้

บางท่านชอบคิดว่า โอ้ย..ทำบาปเยอะๆ จะไปอบาย ทำบุญเยอะๆ จะไปสวรรค์ มันไม่ใช่อย่างนั้นเสมอไปนะ มันอยู่ที่การฝึกฝนตนเองและการใช้ชีวิตในปัจจุบันเป็นหลัก

บุคคลบางคนทำบาปกรรมเล็กๆ น้อยๆ บาปกรรมนั้นก็พาเขาไปนรกได้ เพราะว่าเขาไม่ได้ฝึกฝนตนเอง เป็นคนเห็นผิด เป็นคนศีลไม่ดี สมาธิไม่ดี ปัญญาไม่ดี อยู่กับการฝึกฝนในปัจจุบัน ไม่ได้อยู่ที่ว่าทำอะไรมาเยอะขนาดไหน ถึงเคยทำความผิดมาขนาดไหน ถ้าฝึกฝนตนเองให้มีศีล สมาธิ ปัญญา เขาย่อมห่างจากอบาย และพ้นจากอบายไปได้ อันนี้จึงเรียกว่าการชำระล้างกรรม

พระพุทธเจ้าตรัสว่า

อิธ ภิกขเว เอกจฺจสฺส ปุคฺคสฺส อปฺปมตฺตกมฺปิ ปาปกมฺมํ กตํ ตเมณฺ์ นิริยํ อฺปนฺเนติ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บาบปกรรมแม้เพียงประมาณ เล็กน้อย อันบุคคลบางคนในโลกนี้กระทำแล้ว บาบปกรรม นั้นย่อมนำเขาไปสู่นรกได้ นี้คนกลุ่มที่ ๑

อิธ ปน ภิกขเว เอกจจสฺส ปุคฺคสฺส ตาทิสฺสเยว อปฺปมตฺตกํ ปาปกมมํ กตํ ทิฏฺฐจรมฺมเวทนียํ โหติ นานุปี ขายติ พหุเทว

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บาบปกรรมแม้เพียงประมาณ เล็กน้อยเช่นนั้นนั่นแหละ อันบุคคลบางคนในโลกนี้ กระทำแล้ว เป็นสิ่งที่พึงได้เสวยผลในชาติปัจจุบันเท่านั้น ย่อมไม่ปรากฏผลในภพถัดไป ไม่ต้องกล่าวถึงกรรมที่มาก นี้คนกลุ่มที่ ๒

ต่างกันใหม่ ๒ คนนี้ บาบปกรรมเล็กเล็กลง น้อยๆ นี้ ก็ทำเอาไว้แล้ว บุคคลหนึ่ง บาบปกรรมเล็กๆ น้อยๆ นี้ นำเขาไปนรกได้ อีกบุคคลหนึ่ง ถ้ากรรมนั้นให้ผล ก็จะได้รับผลเฉพาะในปัจจุบัน ไม่สามารถนำเขาไปนรกได้ หาก ยังต้องเกิดอีก ก็มีแต่กรรมที่ดีกว่า เป็นบุญเป็นกุศล

เท่านั้นจะนำเขาไปสู่ที่ต่างๆ ได้ คือเขาไปเกิดในสุคติโลก สวรรค์นั่นเอง

ทั้งๆ ที่ทำบาปกรรมนี้เหมือนกันนะ คนหนึ่งถูกนำไป นรกได้ อีกคนหนึ่งไม่ถูกนำไปอบาย มันต่างกัน ดังนั้น ตัวกรรมที่กระทำแล้วนี้ ไม่ใช่ตัววิบาก ไม่ใช่ตัวทำกรรม เหมือนกันแล้วจะไปเหมือนกัน มันอยู่ที่คุณภาพภายใน พระองค์ขยายความต่อไปว่า

อิธ ภิกขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโโล อภาวิตกาโย โหติ อภาวิตสีโล อภาวิตจิตฺโต อภาวิตปญฺโญ ปริตฺโต อปฺปตฺโต อปฺปทุกฺขวิหารี

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้ มีกายไม่ได้พัฒนา มีศีลไม่ได้พัฒนา มีจิตไม่ได้พัฒนา มีปัญญาไม่ได้พัฒนา เป็นผู้มึนน้อย มีใจที่ไม่กว้างขวาง ดำเนินชีวิตอยู่เป็นทุกข์ด้วยเรื่องเล็กๆ น้อยๆ

อภาวิตกาโย เป็นผู้มีกายไม่ได้พัฒนา ไม่ได้ฝึกฝนในด้านกายภาพ ด้านความสัมพันธ์กับสิ่งภายนอกต่างๆ ความสัมพันธ์กับวัตถุสิ่งของเครื่องใช้ต่างๆ ความสัมพันธ์กับตำแหน่งหน้าที่หรือผู้คนในสังคม ยังตกเป็นทาสของสิ่งต่างๆ ในโลกที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้อง สมมติตกเป็นทาสเงิน เวลาจะตายก็นึกถึงเงิน โอ้..เงินอยู่ที่ธนาคารนั้น ยังไม่ได้จัดการ ตายปั๊บ เป็นตุ๊กแกเกาะอยู่แถวๆ ธนาคารนั้นแหละ อย่างนี้ก็อันตรายมาก

อภาวิตลีโล เป็นผู้มีศีลไม่ได้พัฒนา ไม่ได้ฝึกฝนให้มีสติสัมปชัญญะ ไม่สามารถละเว้นทุจริต เป็นคนไม่มีศีล เป็นคนที่ทุศีล ศีลแตกอยู่เรื่อย ทำผิดด้านกาย วาจา อย่างต่อนี้ท่านก็มีศีลอยู่ไ่มั้ย ยังปกตืออยู่ ไม่ได้ทำผิด ถ้าไม่ได้ฝึกไว้ละ ลักหน้อยมีคนด่าท่าน ทุศีล ศีลแตก ถูกความโกรธครอบงำ ไปด่าคิน หรือไปทำร้าย เขาก็มี

อภาวิตจิตโต มีจิตไม่ได้พัฒนา ไม่ได้ฝึกฝนให้จิต

มีสมาธิ ไม่มีความตั้งมั่นของจิต มีจิตซัดสายไปตามอารมณ์ต่างๆ

อภาวิตปัญโญ มีปัญญาไม่ได้พัฒนา ไม่มีปัญญาเห็นความจริง ไม่ได้รู้แจ้งอริยสัจ

บริตโต เป็นผู้คุณน้อย ไม่มีคุณธรรมเกิดขึ้นในจิตใจ
อปปตโม เป็นผู้มีใจที่ไม่กว้างขวาง มีใจคับแคบ คิดถึงแต่ผลประโยชน์ของตนเอง รักษาแต่ผลประโยชน์ของตนเอง หรือพวกพ้องของตัวเอง เป็นพวกเห็นแก่ตัว

อปปทุกุขิวารี เป็นผู้ดำเนินชีวิตอยู่เป็นทุกข์ด้วยเรื่องเล็กๆ น้อยๆ มีปัญหาในชีวิตมาก มีเรื่องเครียด เรื่องวิตกกังวลมาก เรื่องไม่น่าจะเป็นทุกข์ก็เป็นทุกข์

เอวรूपัสส ภิกขเว ปุคฺคลสฺส อปปมตฺตกมฺปิ ปापกมฺมํ กตํ ตเมเน นีรยํ อูปเนติ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บาปกรรมแม้เพียงประมาณเล็กน้อยอันบุคคลลักษณะเช่นนี้กระทำแล้ว บาปกรรมนั้นย่อมนำเขาไปสู่นรกได้

บาปกรรมเล็กๆ น้อยๆ ที่เขาทำ นำเขาไปนรกได้ เพราะอะไร เพราะมีกายไม่ได้พัฒนา ไม่ได้พัฒนาศีล ไม่ได้พัฒนาจิต ไม่ได้พัฒนาปัญญา ใช้ชีวิตประกอบด้วย ความทุกข์มาก มีเรื่องวิตกกังวลเรื่องนั้นเรื่องนี้เยอะ เราทั้งหลายเคยทำผิดเยอะไหม ถ้ายังไม่พัฒนาตนเอง ยังไม่ได้พัฒนาให้มีสติสัมปชัญญะ ไม่มีศีล สมาธิ ปัญญา กรรมเล็กๆ น้อยๆ นั้นก็สามารถส่งผลให้ไปอบายได้ **ไม่ได้ไปอบายเพราะทำกรรมไม่ดีอะไรหนักหนาหรอก แต่เป็นเพราะยังเห็นผิดอยู่ ไม่ได้พัฒนาตนเอง ใช้ชีวิตด้วยความทุกข์ ใช้ชีวิตแบบใจคับแคบอยู่**

ถ้าเป็นอีกบุคคลหนึ่ง ก็ตรงกันข้ามกับบุคคลนี้ พระพุทธเจ้าตรัสว่า

อิธ ภิกขเว เอกจฺจโจ ปุคฺคโล ภาวิตกาทโย โหติ
ภาวิตสีโล ภาวิตจิตฺโต ภาวิตปณฺณโย อปริตฺโต มหตฺตา
อปฺปมาณวาทรี

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลบางคนในโลกนี้ เป็นผู้มียกยที่ได้พัฒนาแล้ว มีศีลที่ได้พัฒนาแล้ว มีจิตที่ได้พัฒนาแล้ว มีปัญญาที่ได้พัฒนาแล้ว เป็นผู้มียกยไม่ใช่เล็กๆ มีใจกว้างขวาง ดำเนินชีวิตอยู่ด้วยใจไม่มีประมาณ

ภาวิตกาทโย เป็นผู้มียกยที่ได้พัฒนาแล้ว เป็นผู้ตีฝึกฝนตนเอง สัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม สัมพันธ์กับสิ่งของเครื่องใช้ ใช้ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ ใช้ด้วยสติปัญญา ไม่ตกเป็นทาสสิ่งต่างๆ ในโลก

ภาวิตสีโล มีศีลที่ได้พัฒนาแล้ว เป็นผู้มียกย ละเว้นทุจริตด้านกาย ด้านวาจา และด้านใจ

ภาวิตจิตฺโต มีจิตที่ได้พัฒนาแล้ว เป็นผู้มียกยตั้งมั่นไม่หวั่นไหว ไม่หลงยินดียินร้ายไปตามอารมณ์ต่างๆ

ภาวิตปณฺณโย มีปัญญาที่ได้พัฒนาแล้ว มีปัญญาเห็นความจริง รู้แจ้งอริยสัจ

อปริตฺโต เป็นผู้มียกยไม่ใช่เล็กๆ มีคุณธรรมต่างๆ ที่ดีงามเป็นอันมาก

มหตฺตา มีใจกว้างขวาง ไม่คับแคบ ไม่เห็นแก่ตัว
เห็นสัตว์ทั้งหลายเป็นเพื่อนเป็นมิตรเสมอกัน

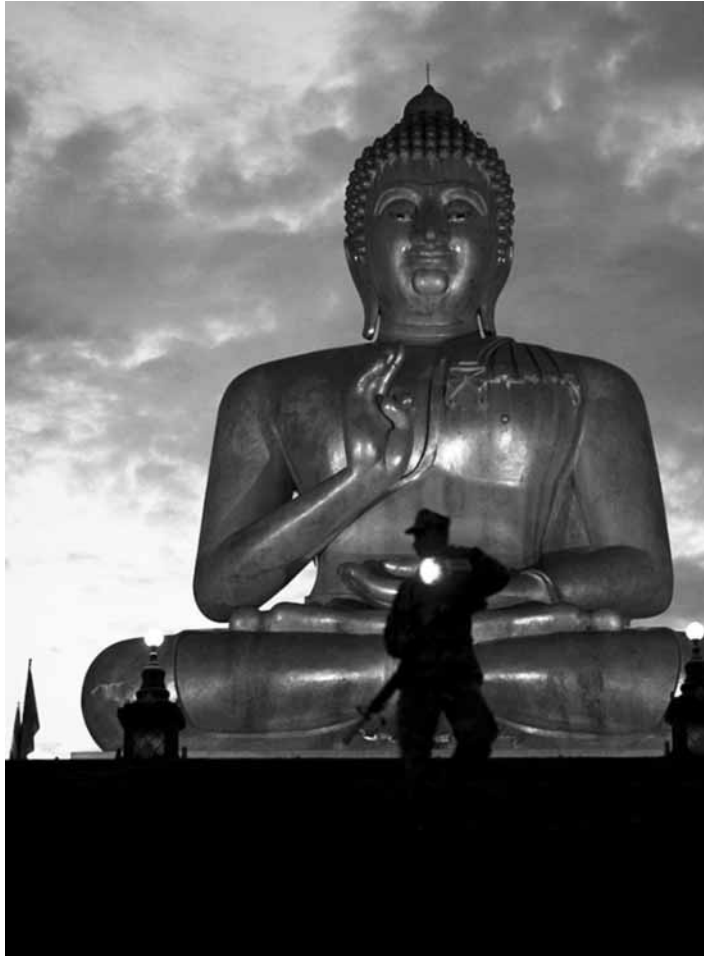
อุปฺปมาณวหารี ดำเนินชีวิตอยู่ด้วยใจไม่มีประมาณ
ไม่มีกิเลสชนิดที่จะมาทำให้เกิดความยึดถือ ใจจึงไม่มี
ประมาณ ไม่มีขอบเขต อยู่เป็นสุขอย่างอิสระ

คุณสมบัติอย่างนี้ที่กล่าวมานี้ ถ้าฝึกฝนจนครบถ้วน
สมบูรณ์ ก็เป็นพระอรหันต์หมดสิ้นกิเลสโดยสิ้นเชิง
สำหรับผู้ที่ยังไม่สมบูรณ์ ก็มีคุณธรรมที่ลดหลั่นกันลงไป
ตามสมควร พระองค์สรุปว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บาปกรรมแม้เพียงประมาณ
เล็กน้อยเช่นนั้นนั้นแหละ อันบุคคลบางคนลักษณะเช่นนั้น
กระทำแล้ว เป็นสิ่งที่พึงได้เสวยผลในชาติปัจจุบันเท่านั้น
ย่อมไม่ปรากฏผลในภพถัดไป ไม่ต้องกล่าวถึงกรรมที่มาก

พวกเราทั้งหลายชอบพูดบอกว่า ทำไม่ดีแล้วจะไป
อบาย ความจริงไม่ใช่เสมอไปนะ ถึงเคยทำไม่ดีมา ถ้า
บุคคลใดที่ฝึกฝนตนเอง มีสติสัมปชัญญะ มีศีล สมาธิ
ปัญญา เขาย่อมห่างจากอบายไปเรื่อยๆ จนกระทั่งปิด
อบายได้

นี่นะ การชำระล้างกรรม ทำให้กรรมหมดไป ทำให้
มันให้ผลไม่ได้ ชำระล้างได้โดยการประพฤติพรหมจรรย์
คือ ฝึกฝนให้เป็นผู้มีกายที่ได้พัฒนาแล้ว มีศีลที่ได้
พัฒนาแล้ว มีจิตที่ได้พัฒนาแล้ว มีปัญญาที่ได้พัฒนาแล้ว
ฉะนั้น ถึงเราจะทำกรรมไม่ดีมาเยอะ เพียงแต่หยุด แล้ว
ก็สำรวมระวัง มีสติ มีความรู้ตัว ในการทำ พูด คิด
ไม่ทำผิดอีก นี่ก็เป็นการแก้ไขที่ถูกต้องแล้ว เป็นความเจริญ
ในอริยวินัย หากมีศีล สมาธิ ปัญญา ก็ยิ่งห่างจาก
อบายไปเรื่อยๆ กรรมที่เคยทำก็ให้ผลไม่ได้ และหาก
อริยมรรคเกิดขึ้นก็ปิดอบายไป เป็นผู้แน่นอนแล้ว

ข้อที่ ๕ ความสิ้นกรรม

ตอนนี้พูดถึงความสิ้นกรรม ไม่มีกรรม กรรมดับสนิท หหมดไป พอสิ้นกรรมก็สิ้นทุกข์ เพราะกรรมนั้นมันเกิดจากกิเลส มีความไม่รู้หรือริยสัจ ก็เกิดความอยากได้เพื่อตนเอง อยากให้ตัวเองเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ แล้วก็ไปทำกรรมตามความยึดถือ ทำกรรมแล้วก็ได้รับผลวิบากเป็นสุขบ้างทุกข์บ้าง ดีบ้างไม่ดีบ้าง พอได้รับผลสุขบ้างทุกข์บ้าง ก็ยังไม่หมดอวิชชา ก็ไม่หมดตัณหา มันไม่อิ่มก็ทำวนเวียนไปเรื่อยๆ

แต่เมื่อใด เราฝึกฝนจนรู้ความจริง ตัณหาที่ถูกละ
ได้ ละความอยาก ละความต้องการ ละความคาดหวังได้
นั้นแหละจึงจะสิ้นกรรม **กรรมสิ้นไป ทุกข์ก็สิ้นไป**

ที่เรียนเรื่องกรรมนี่นะ ไม่ใช่เพื่อให้ท่านทั้งหลายไป
ทำกรรมให้เยอะๆ หรือก แต่เรียนเพื่อที่จะฝึกฝนตนเอง
ให้ถูกวิธี **ถ้ายังทำผิดอยู่ จะได้แก้ไขให้ถูกต้อง หยุดแล้ว
ก็สำรวมระวัง แล้วก็ชำระล้าง ลดโอกาสที่สิ่งไม่ดีจะมา
ให้ผล จนกระทั่งปิดไปได้ แล้วก็ถึงที่สุด คือให้สิ้นกรรม
หมดกรรมไป** เริ่มต้นก็สิ้นกรรมไม่ดีก่อน ทำยสุดแม้แต่
ดีก็ไม่เอาด้วย หนทางฝึกฝนก็ตามหลักโพธิปักขิยธรรม
มีอริยมรรคมีองค์ ๘ ประการเป็นกลุ่มสุดท้าย ซึ่งได้
บรรยายไปแล้วคร่าวๆ ก็ลองไปทบทวนดูนะครับ

ในสังยุตตนิกาย มหาวารวรรค ตัณห์กขยสูตร พระ
ไตรปิฎกเล่มที่ ๑๙ ข้อ ๒๐๗ พระพุทธเจ้าตรัสว่า

ตณฺหยา ปทานา กมฺมํ ปหียติ
เพราะละตัณหาได้ กรรมย่อมถูกละได้

เมื่อเกิดปัญญา รู้ความจริงว่า สังขารทั้งปวงมัน
เป็นอย่างนั้น เป็นไปตามเหตุตามปัจจัย เป็นของไม่เที่ยง
เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา จนได้รู้อริยสัจ ก็ละตัณหาได้
กรรมก็ถูกละได้ เจตนาจะทำเพื่อตนเอง จะเอาอันจะ
เอาเพื่อตนเองก็ไม่มี การกระทำก็เป็นเพียงสักว่าการ
กระทำ เป็นเพียง**กิริยา**เท่านั้นเอง

กมฺมสฺส ปทานา ทุกฺขํ ปหียติ
เพราะละกรรมได้ ทุกข์ย่อมถูกละได้

ถ้ายังไปทำกรรมเพื่อตัวเอง ตามกำลังของตัณหา
อุปาทาน ก็เป็นการก่อภพก่อชาติ ความเกิดขึ้นของกองทุกข์
ก็มีไปเรื่อยๆ จนกว่าจะละกรรมได้นั้นแหละ ทุกข์จึงจะ
ถูกละได้ พระองค์สรุปว่า

อิติ โข อุทายี ตณฺหุขยา กมฺมกฺขโย, กมฺมกฺขยา
ทุกฺขกฺขโย

ดูก่อนอุทายี ด้วยเหตุมีประมาณเท่านั้นแล เพราะ
ความสิ้นไปของตัณหา ความสิ้นไปของกรรมจึงมีได้ เพราะ
ความสิ้นไปของกรรม ความสิ้นไปของทุกข์จึงมีได้

ถ้าเราเรียนเรื่องกรรมแล้ว มัวแต่ไปหลงทำกรรม
วนเวียนอยู่ ก็ย่อมไม่อาจจะพ้นไปจากทุกข์ได้ เพราะ
ความสิ้นกรรมเท่านั้น ความสิ้นทุกข์จึงมีได้ กรรมจะถูกละ
ได้ก็ต่อเมื่อละตัณหาได้ ตัณหาจะถูกละได้ก็ต่อเมื่อรู้
ความจริงของสิ่งทั้งหลายทั้งปวงตามที่มันเป็นจริง รู้จน
เลิกอยากได้ อยากเอา อยากมี อยากเป็น **พอเลิกอยาก
เลิกคาดหวัง ตัณหาก็ไม่มี** ที่จะทำเพื่อตัวเอง ให้ตัวเอง
ได้นั้นได้นี้ก็ไม่มี กรรมไม่มี ทุกข์ก็ไม่มี ก็จบเรื่องกันไป

พระพุทธเจ้านั้นเป็นผู้ที่ถึงความสิ้นไปของกรรม
ทั้งปวงแล้ว พระองค์ได้ทำก่อน แล้วก็บอกทางให้เรา

ทั้งหลายแล้ว ในขุททกนิกาย อิติวุตตกะ โลกสูตร พระ
ไตรปิฎกเล่มที่ ๒๕ ข้อ ๑๑๒ มีคาถาแสดงคุณของ
พระพุทธเจ้าเอาไว้ว่า

เอส ชีณาสโว พุทฺโธ อนีโฆ ฉินฺนสํสโย
สพฺพกมฺมกฺขยํ ปตฺโต วิมุตฺโต อูปธิสงฺขเย
เอส โส ภควา พุทฺโธ เอส สีโห อนุตฺตโร
สเทวสฺส โลกสฺส พรหมจกฺกํ ปวตฺตยิ

พระพุทธเจ้าพระองค์นั้น เป็นพระชีณาสพ เป็นผู้
ไม่เบียดเบียน เป็นผู้มีความสงสัยสิ้นไปแล้ว เป็นผู้ถึงแล้ว
ซึ่งความสิ้นไปแห่งกรรมทั้งปวง เป็นผู้หลุดพ้นแล้วเพราะ
ความสิ้นไปของอุปธิ

พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้าพระองค์นั้น ผู้เป็นประดุจ
สีหะ เป็นผู้ไม่มีผู้ใดยิ่งกว่า ทรงประกาศพรหมจักร แก่
ชาวโลก พร้อมทั้งเทวโลก

ในคาถานี้มีคำว่า *สพพกมมกขยํ ปตฺโต* เป็นผู้ถึงแล้วซึ่งความสิ้นไปแห่งกรรมทั้งปวง นี่เป็นคุณของพระพุทธเจ้า พระองค์ถึงความสิ้นไปแห่งกรรมทั้งปวง ทรงทำก่อนแล้ว ตอนออกบวช พญามารก็มาหลอกล่อบอกว่า พระองค์จงไปครองราชย์เถิด จะได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ มีทรัพย์เงินทองมากมาย ได้ทำบุญเยอะๆ จะได้เสวยผลที่ดีๆ พระพุทธเจ้าก็บอกกับมารว่า *ดูก่อนมารผู้มีบาป ท่านจงไปพูดเรื่องบุญกับคนที่ต้องการบุญเถอะ*

เราทั้งหลายผู้เป็นลูกศิษย์ของพระพุทธเจ้า เป็นยังไงกันบ้าง อยากรู้บุญ ตกอยู่ภายใต้บ่วงมารกัน กราบเข้ากราบเย็น เพราะต้องการบุญอยู่นั้นแหละ **แต่ที่พระพุทธเจ้าแสดงธรรมนั้น ก็เพื่อให้เราทั้งหลายประพาศิพรหมจรรย์เพื่อความสิ้นไปแห่งทุกข์โดยชอบ**

สรุปเรื่องที่บรรยายมาในวันนี้ ก็มีความเข้าใจเกี่ยวกับกรรม ๕ ข้อนะ ท่านทั้งหลายก็ลองไปพิจารณาดู สิ่งไหนที่ยังมีความเข้าใจผิดอยู่ ก็จะได้มีความเข้าใจที่ถูกต้องขึ้น โดยอาศัยสาระจากพระสูตรต้นตปิฎก

ข้อที่ ๑ **สุขทุกข์ใครทำให้** ไม่มีใครทำให้นะ มีแต่สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย

ข้อที่ ๒ **ไม่มีวิญญานไปเสวยวิบาก** ไม่มีวิญญานชนิดที่หอบกรรม หอบเอาบุญบาปไปเสวยผลที่นั่นที่นี้ ไม่มีวิญญานที่เป็นตัวตนอย่างนั้น มีแต่วิญญานที่เกิดมีเหตุ เกิดแล้วก็ดับไป

ข้อที่ ๓ **การแก้กรรม** ให้เห็นว่ามันไม่ดีแล้วก็หยุด แล้วก็ล้าวมระวาง นี่เป็นความเจริญในอริยวินัย

ข้อที่ ๔ **การชำระล้างกรรม** คือการประพฤติ
พรหมจรรย์ ฝึกฝนตนเองให้เป็นผู้ที่มีกายที่ได้พัฒนาแล้ว
ศีลที่ได้พัฒนาแล้ว จิตที่ได้พัฒนาแล้ว ปัญญาที่ได้
พัฒนาแล้ว บาปกรรมที่เคยทำก็ไม่สามารถนำไปนรกได้

ข้อที่ ๕ **ความสิ้นกรรม** ละต้นเหตุได้ กรรมก็สิ้นไป
สิ้นกรรมก็จะสิ้นทุกข์ไป ก็จบกันเท่านั้น

หมดเวลาแล้ว ขออนุโมทนาทุกท่านครับ

รายนามผู้ร่วมศรัทธาพิมพ์หนังสือ “ความเข้าใจเรื่องกรรม”

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๑	คณะศรัทธางานบรรยายที่วัดสามพระยา ส.ค.๕๓	๕๖,๒๒๘
๒	มูลนิธิเผยแผ่พระพุทธธรรม	๓๑,๑๖๐
๓	บริษัทหลักทรัพย์เนชั่นจำกัด	๓๑,๐๐๐
๔	คุณอรัญญา วังแผน	๒๓,๒๐๐
๕	คุณอุษา ส่ง่างาม	๙,๘๐๐
๖	คุณกิตติพงษ์ จุณเจือทรัพย์	๙,๔๕๐
๗	คุณศุภกิจ สำราญชัยกร	๙,๐๕๐
๘	คุณนครชิต กองแหล่ม	๖,๕๐๐
๙	คุณเฉลลา วัฒนสมบัติ	๕,๐๐๐
๑๐	คุณธำรง ธีรเจริญสกุล	๔,๗๖๐
๑๑	คุณกรรณิการ์ ยั่งยืน	๔,๐๐๐
๑๒	คุณจุฑารัตน์ นิลประดับแก้ว	๓,๕๐๐
๑๓	คณะพึงธรรมวิทยาลัย อาชีวศึกษาพิษณุโลก	๓,๒๐๐
๑๔	คุณเลอพงษ์ สุวรรณนันท์	๓,๑๕๐
๑๕	คุณธีรชัย พงศ์มันจิต	๓,๐๐๐
๑๖	นพ.ยุทธนา-คุณรุ่งฟ้า อุตมวงศ์	๓,๐๐๐
๑๗	ร้านไซเบอร์แวร์	๓,๐๐๐
๑๘	ผู้ไม่ประสงค์ออกนาม	๒,๖๖๐
๑๙	คุณนครชิต จันทะเสน	๒,๐๐๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๒๐	คุณสุวิมล วาณิชวานนท์	๒,๐๐๐
๒๑	คุณกมล - คุณชนพร กาญจนกิจสกุล และครอบครัว	๒,๐๐๐
๒๒	คุณพิรุณจิตร์ ยั่งยืน	๒,๐๐๐
๒๓	คุณนรินทร์ เทวตประวิษฐกุล	๒,๐๐๐
๒๔	คุณศรภุภุมมา คานพรม	๑,๙๕๐
๒๕	คุณโชติระพี คำฟู	๑,๗๗๐
๒๖	คณะพึงธรรม บริษัทการบินไทย	๑,๗๕๐
๒๗	คุณสุเทพ มานะสุนทร	๑,๗๒๐
๒๘	ข้าราชการตำรวจ กองอัตรากำลังและกองตรวจสอบทะเบียนประวัติ สทง.ตำรวจแห่งชาติ	๑,๕๐๐
๒๙	คุณชาวนี แพร์ภัทร	๑,๕๐๐
๓๐	คุณพิชชา บุญสมธรรม	๑,๔๖๐
๓๑	คุณจำเรียง เรืองรุ่ง	๑,๒๕๐
๓๒	คุณคนชัย ตั้งคติคนากร	๑,๒๖๐
๓๓	คุณลลิตินบ โกะเลณีมิ	๑,๒๐๐
๓๔	คุณรสริน ศรีบุญโฮม	๑,๑๗๐
๓๕	คุณวีณา จิวิงูร	๑,๑๑๐
๓๖	ดร.กมลชัย ตระวานิชนาม	๑,๐๘๐
๓๗	คุณโชติระพี คำฟู	๑,๐๐๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๓๘	คุณสมภัช ลิ้มสกุล	๑,๐๐๐
๓๙	คุณวิเนต เลิศวีระศิริกุล	๑,๐๐๐
๔๐	คุณสมชาย - คุณศรีวรรณ เกตุยศิริกุล	๑,๐๐๐
๔๑	คุณจิรบุญบูรณ์ เกตราพูนสินไชย	๑,๐๐๐
๔๒	ลูกหลานเหลนยกวงศ์ - ยี่เกี้ยว พงศ์พานิช	๑,๐๐๐
๔๓	คุณพรสวรรค์ วิทยานูมาส	๑,๐๐๐
๔๔	คุณอิสริย์ วิทยานูมาส	๑,๐๐๐
๔๕	คุณมุกต์ ถัง	๑,๐๐๐
๔๖	คุณนภาพร พ่วงมูล	๑,๐๐๐
๔๗	คุณณัฐา อนันรัตน์	๑,๐๐๐
๔๘	พ.อ.สมพงษ์ สุดเกตุ	๑,๐๐๐
๔๙	คุณธวัชรรัตน์ บุษปพงษ์พันธุ์	๑,๐๐๐
๕๐	คุณอุตมพร สายเพ็ชร และครอบครัว	๑,๐๐๐
๕๑	คุณแจ้วดี - คุณวัลยา แสงนิล และครอบครัว	๑,๐๐๐
๕๒	คุณนริสุดา จุลเสน	๙๔๐
๕๓	คุณฐานิตา นิต์ศนจากรกุล	๙๒๐
๕๔	คุณโสภา	๙๐๐
๕๕	คุณชลิดา ไวกิจอนเภา	๘๘๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๕๖	คุณรัตนา ดอกแก้ว	๘,๐๕๐
๕๗	คุณอาภาวดี จิตตินันท์	๘๒๐
๕๘	คุณแสง ทวีสุข	๗๑๐
๕๙	คุณขวัญชนก เกษแก้ว	๖๕๐
๖๐	คุณศิรินันท์ เผือกโสภา	๖๒๐
๖๑	คุณวราภรณ์ มากพูน	๖๐๐
๖๒	คุณจันทร์หา ทองเคียน	๖๐๐
๖๓	ครอบครัวลลิตา ไครตอดลัด	๕๗๐
๖๔	คุณกิตติพงษ์ ชมภูพงษ์เกษม	๕๕๐
๖๕	คุณกาญจนา หล่อพัฒนเกษม	๕๕๐
๖๖	คุณชาติพันธ์ ผลชีวิน	๕๕๐
๖๗	คุณบุญสม ทัตลระมัย	๕๕๐
๖๘	คุณอุษลีย์ ม่วงชุ่ม	๕๔๐
๖๙	คุณสุทิศา วิทยานุกรกิจ	๕๑๐
๗๐	คุณนวนอนงค์ นิรมานธรรมกุล	๕๐๐
๗๑	คุณยศกร ชัยฤทธิ์	๕๐๐
๗๒	คุณกัลยา วิรุฒวงศ์	๕๐๐
๗๓	คุณสมชาย วงศ์นันตา	๕๐๐
๗๔	คุณภุชริยา ตั้งคติคนากร	๕๐๐
๗๕	คุณสุมาลี ลิ้มประเสริฐ	๕๐๐
๗๖	คุณกฤตภาส หลักหนองจิก	๕๐๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๗๗	คุณศรีมาลัย เมฆไตรรัตน์	๕๐๐
๗๘	คุณจันทร์จิรา เตชะเวชเจริญ	๕๐๐
๗๙	คุณศักดิ์ สิริรินทร์	๕๐๐
๘๐	พ.ต.ท.ศักดิ์ ทองพิทักษ์	๕๐๐
๘๑	คุณรุ่งโรจน์ ปลั่งทอง	๕๐๐
๘๒	คุณชูชาติ แก้วโกมล	๔๘๐
๘๓	คุณนุชการ วรธนะภูติ	๔๘๐
๘๔	คณะพันธกรรมโครงการธรรมะ เปลี่ยนชีวิต เขียงใหม่	๔๕๐
๘๕	คุณทรงพล มงคลปรีดาไชย	๔๕๐
๘๖	คุณพีรกิตติ กิจสุบรรณ	๔๔๐
๘๗	คุณศิริพร พุทธะกุล	๔๔๐
๘๘	คุณวิชาญ รัตนมงคลศักดิ์	๔๔๐
๘๙	คุณจิรัชชนะนี้ แสงสว่าง	๔๓๐
๙๐	ร.ต.ท.(หญิง)วิรัชสุพร กลิ่งวิจิตร	๔๑๐
๙๑	คุณปรวริศา ลวดทอง	๔๐๐
๙๒	คุณอำนาจ สมบูรณ์ทรัพย์	๔๐๐
๙๓	คุณศรีชญา เกียรติศิริรัตน์ และคุณศิระ จำปาหอม	๔๐๐
๙๔	คุณนัยรัตน์ ทวีนนททรัพย์	๔๐๐
๙๕	คุณธำวันรัตน์ เตชะอาภรณ์กุล	๓๗๐
๙๖	คุณกัญจณัฐ์ เถอญูชูชีพ	๓๕๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๙๗	คุณอุรตน์ ทองคลัง	๓๕๐
๙๘	คุณณัฐพงษ์ ศรีอุดม	๓๔๐
๙๙	คุณชัยวัฒน์ นียมมาภา	๓๔๐
๑๐๐	คุณพรธมนารา วงศ์วานิช	๓๔๐
๑๐๑	คุณปราโมทย์ จงสถิตย์ถาวร	๓๐๐
๑๐๒	คุณชาญณรงค์ หมั่นพรม	๓๐๐
๑๐๓	คุณนพรัตน์ โพธิ์แก้วสุกใส	๓๐๐
๑๐๔	คุณทิวาพร หลวงบำรุง	๓๐๐
๑๐๕	คุณจินต์สุใจ โค้งสูงเนิน, คุณจรชินารถ - คุณนาภาอนงค์ ทรงบรรพต	๓๐๐
๑๐๖	คุณชิต - คุณธัญพร ภู่งบอง	๓๐๐
๑๐๗	คุณอุษณี พักเทพ	๒๙๐
๑๐๘	คุณฉลองชัย คงบันเทิง	๒๔๐
๑๐๙	คุณสันติ ทิพย์จันทร์	๒๓๐
๑๑๐	คุณชูศักดิ์ ฮวดสุนทร	๒๓๐
๑๑๑	พ.ต.อ.บุญเสริม - คุณยุพดี ศรีชมภู	๒๒๐
๑๑๒	คุณศศิรินทร์ แก้วสุวรรณ	๒๒๐
๑๑๓	คุณสุพัตรา กลิ่นระคนธ์	๒๒๐
๑๑๔	คุณฉลองชัย คงบันเทิง	๒๒๐
๑๑๕	คุณนิตราภรณ์ มุฤกุล	๒๐๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๑๑๖	คุณพิศวาส ชูลิขิต	๒๐๐
๑๑๗	คุณศิริประภา วราวิทย์	๒๐๐
๑๑๘	คุณแม่จรรยาศรี มานิตยกุล	๒๐๐
๑๑๙	คุณเจตรงค์ เพิ่มพูล	๒๐๐
๑๒๐	คุณมูภา ศรีเจริญ	๒๐๐
๑๒๑	คุณศิริพรรณ นักร้อง	๒๐๐
๑๒๒	คุณคมกฤษ กัลยานุชรัตน์	๒๐๐
๑๒๓	น.อ.นพพล ฉายานนท์	๒๐๐
๑๒๔	คุณพิมพ์กมล บุญกล้า	๒๐๐
๑๒๕	คุณแจษฎา นุ่มน้อย	๒๐๐
๑๒๖	คุณเนลเนตร เขাপาน	๒๐๐
๑๒๗	คุณศิริลักษณ์ ลีนคำ	๒๐๐
๑๒๘	คุณนงเยาว์ เสือโต	๒๐๐
๑๒๙	คุณนิยม จิราพงษ์	๒๐๐
๑๓๐	คุณสาธิตี จันทร์ภัทร	๒๐๐
๑๓๑	คุณทิวาพร หลวงบำรุง	๒๐๐
๑๓๒	ด.ช.จิวัฒน์ สิริระเวิน	๒๐๐
๑๓๓	คุณธีระวุฒิ ศรีมีญจันทา	๒๐๐
๑๓๔	พ.ต.ท.หญิงประณีต เฟิงระนัย	๒๐๐
๑๓๕	คุณวิชา	๑๗๐
๑๓๖	คุณแกสร ลำรามจิตร	๑๗๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๑๓๗	คุณอมรเดช กุลชนะพิเชียร	๑๖๐
๑๓๘	คุณสุจิตรา กิจศักดิ์วัฒนา	๑๖๐
๑๓๙	คุณพนพนันต์ อรวัฒน์พันธ์	๑๕๕
๑๔๐	คุณวรพล แซ่จู้	๑๓๐
๑๔๑	คุณอาจ - คุณคำพล - ด.ญ.พรไพลิน ทนอยาง และคุณเสาวนีย์ กองดิน	๑๓๐
๑๔๒	คุณนุชปา บุญสม	๑๒๐
๑๔๓	คุณภาสกร รุจิราชาดากุล	๑๒๐
๑๔๔	คุณอุบล ตั้งเจริญชัย	๑๐๐
๑๔๕	คุณเนษาดา กุลธนาภิติมา	๑๐๐
๑๔๖	คุณธงชัย เหล่าพานิช	๑๐๐
๑๔๗	คุณแสง-คุณสมบุญ โค้งสูงเนิน	๑๐๐
๑๔๘	คุณลิขิต ภัทรโชคช่วย	๑๐๐
๑๔๙	คุณล้ำไย เสือโต	๑๐๐
๑๕๐	ด.ญ.เวธกา สุขแสนไกรคร	๑๐๐
๑๕๑	คุณพยอม มณีพฤษ์	๑๐๐
๑๕๒	คุณนัฐชนก บุศยานนท์	๑๐๐
๑๕๓	คุณพุมภี วงษ์ศรี	๑๐๐
๑๕๔	คุณชนันท์ วงศ์พรกุล	๑๐๐
๑๕๕	คุณนิภา ศักดาทิวาการ	๑๐๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๑๕๖	พ.ต.อ.กิตติพงศ์ วิเศษสงวน	๑๐๐
๑๕๗	พ.ต.อ.ประเทือง นาคบัว	๑๐๐
๑๕๘	คุณกาญจนา โกจิณอก	๑๐๐
๑๕๙	คุณวัชรวิ วัชรศรี	๗๐
๑๖๐	คุณวรรณวิสา รัตโตบุตร	๖๐
๑๖๑	คุณสุดิมณฑน์ วิชณะไพฑูรย์ศรี	๖๐
๑๖๒	คุณนงศัฟงา มะลิ	๖๐
๑๖๓	คุณสมชาย คงวิจิตรนนท์	๕๐

ลำดับ	ชื่อ-สกุล	จำนวนเงิน
๑๖๔	คุณพวงนา โรจนชัย	๕๐
๑๖๕	คุณอรวรรณ ทินวงศ์ และคุณอุษา พวงพุด	๔๐
๑๖๖	คุณกันย์สินี พันธุ์วิชัย	๓๐
๑๖๗	คุณเพิ่มพงศ์ - ด.ช.เอกสิทธิ์ ธนพิพัฒน์สีจจา	๓๐
รวมศรัทธาทั้งสิ้น ๒๙๒,๓๑๘		

ประวัติผู้บรยาย อาจารย์สุภีร์ ทุมทอง

วันเดือนปีเกิด

วันที่ ๑๓ พฤษภาคม ๒๕๑๕

บ้านหนองฮะ ต.หนองฮะ อ.ลำโรงทาบ จ.สุรินทร์

การศึกษา

- เปรียญธรรม ๔ ประโยค
- ประกาศนียบัตรบาลีใหญ่ วัดท่ามะโอ จ.ลำปาง
- วิศวกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิศวกรรมไฟฟ้า มหาวิทยาลัยขอนแก่น

งานปัจจุบัน (พ.ศ. ๒๕๕๓)

- ผู้จัดการฝ่ายจัดซื้อ บริษัท บางกอกฟร็อพเพอร์ตี้ คอร์ปอเรชั่น จำกัด
- อาจารย์สอนพิเศษปริญญาตรี วิชาพระอภิธรรมปิฎก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขต บาลีศึกษาพุทธโฆส จ.นครปฐม
- บรรยายธรรมะตามสถานที่ต่างๆ ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด
- เผยแพร่ธรรมะทางเว็บไซต์ www.ajsupee.com

ชมรมกัลยาณธรรม

๑๐๐ ถนนประโคนชัย ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๗๐
โทรศัพท์ ๐๒-๗๐๒-๗๓๕๓
www.kanlayanatam.com